

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ,
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Τασούλα Τσιλιμένη Νικόλαος Γραίκος
Λεωνίδας Καίσαρης Μάνια Καπλάνογλου

Ανθολόγιο
Λογοτεχνικών
Κειμένων

Το δελφίνι

Α΄ & Β΄ Δημοτικού

2ος
τόμος

**Ανθολόγιο Λογοτεχνικών
Κειμένων
Α΄ & Β΄ Δημοτικού**

Το δελφίνι

2ος τόμος

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Τασούλα Τσιλιμένη, Λέκτορας του Παν. Θεσσαλίας
Νικόλαος Γραίκος, Εκπαιδευτικός
Λεωνίδα Καίσαρης, Εκπαιδευτικός
Μάνια Καπλάνογλου, Επίκ. Καθηγήτρια
του Πανεπιστημίου Αιγαίου

ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Αλέξανδρος Ακριτόπουλος, Λέκτορας
του Πανεπιστημίου Δ.Μακεδονίας
Ιωάννης Μπάκανος, Σχολικός Σύμβουλος
Ηλίας Αναγνώστου, Σχολικός Σύμβουλος

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Βασιλική Λαμπίτση, Σκιτσογράφος-Εικονογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Θεόδωρος Τάσιος, Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Πέτρος Μπερερής, Χρίστος Παπαρίζος, Σύμβουλοι
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Νικολέττα Γκλιάου, Μόνιμη Πάρεδρος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Αλέξης Κυριτσόπουλος, Εικαστικός καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ,
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
& ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»**

**Τασούλα Τσιλιμένη Νικόλαος Γραίκος
Λεωνίδα Καίσαρης Μάνια Καπλάνογλου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ**

**Ανθολόγιο Λογοτεχνικών
Κειμένων
Α΄ & Β΄ Δημοτικού
Το δελφίνι**

2ος τόμος

**Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία
Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των
προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

**Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ Πρόεδρος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και
παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και
το Νηπιαγωγείο»**

**Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από
εθνικούς πόρους.**

**Η προσαρμογή του βιβλίου έγινε από την Ομάδα
ανάπτυξης ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού
προσβάσιμου από αμβλύωπες μαθητές, του
έργου «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη προσβάσιμου
εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού για μαθητές
με αναπηρίες – Οριζόντια Πράξη»**

Το γιασεμί, η ροδιά και η χαρουπιιά

Κόκκινη κλωστή δεμένη,
στην ανέμη τυλιγμένη,
δώσ' της κλότσο να γυρίσει,
παραμύθι ν' αρχινίσει.

Καθισμένος στο μιντέρι* σταυροπόδι, χαιρετώ
την αφεντιά σας! Αρχή του παραμυθιού
καλησπέρα σας!

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς με τη γυναίκα του και είχαν ένα κοριτσάκι πολύ όμορφο και καλόκαρδο. Ζούσανε καλά μέχρι που ήρθε μια εποχή και η γυναίκα πέθανε. Ο βασιλιάς ξαναπαντρεύτηκε. Η δεύτερη γυναίκα έκανε κι αυτή μια κόρη που ήταν όμως κακιά, ζηλιάρα, είχε χίλια δυο κουσούρια. Ζήλευε τη μεγάλη και ήθελε να τη διώξει από το σπίτι. Σκέφτηκε τότε η βασίλισσα και φωνάζει το καλό κορίτσι και του λέει:

– Θα πας στο δάσος, να φέρεις το σάτσι* της δρακόντισσας για να κάνουμε πίτες.

*μιντέρι: μικρός στενός καναπές

*σάτσι: ανοιχτό, χωρίς βάθος και επίπεδο σαν ταψί αντικείμενο, για ψήσιμο πίτας

Σκεφτόταν έτσι πως το κορίτσι δε θα έβρισκε το δρόμο να γυρίσει πίσω και θα το έτρωγαν τα άγρια θηρία.

Η κοπέλα όμως ήταν καλός άνθρωπος, έκαμε το σταυρό της και πήρε το δρόμο για το δάσος. Εκεί συναντά ένα γιασεμί.

– Θα μου ρίξεις έναν κουβά νερό που διψάω; της λέει το γιασεμί.

– Τρεις κουβάδες θα σου ρίξω, όχι έναν, αποκρίθηκε το κορίτσι.

Ρίχνει τρεις κουβάδες νερό στο γιασεμί κι εκείνο της ευχήθηκε:

– Όπως μοσχομυρίζουν τα γιασεμάκια μου, έτσι να μοσχομυρίζεις κι εσύ.

Πάει παραπέρα και συναντά μια ροδιά και της λέει η ροδιά:

– Θα μου ρίξεις έναν κουβά νερό που διψάω;

– Τρεις κουβάδες θα σου ρίξω, όχι έναν, είπε το κορίτσι.

Της ρίχνει λοιπόν τρεις κουβάδες νερό.

– Όπως είναι τα ρόδια μου κόκκινα, έτσι κόκκινα να γίνουν τα μαγουλάκια σου, της ευχήθηκε η ροδιά.

Πάει παραπέρα, βρίσκει μια χαρουπιά, της λέει η χαρουπιά:

– Θα μου ρίξεις έναν κουβά νερό που διψάω;

– Τρεις κουβάδες θα σου ρίξω, όχι έναν.

Ρίχνει νερό και στη χαρουπιά κι αυτή της λέει:

– Όπως είναι τα χαρουπάκια μου μαύρα, έτσι μαύρα να γίνουν και τα ματάκια σου, τα φρυδάκια σου και τα τσίνορα* σου.

Φεύγει η κοπέλα, φτάνει στο σπίτι της δρακόντισσας και χτυπάει την πόρτα. Βγαίνει η δρακόντισσα και τη ρωτάει:

– Τι θέλεις;

– Με έστειλε η βασίλισσα να μου δώσεις το σάτσι σου, να κάνουμε πίτες.

– Εντάξει, λέει η δρακόντισσα, αλλά πρώτα έχω κι εγώ μια απαίτηση, να μου σιάξεις το σπίτι, να το ασπρίσεις, να το συγυρίσεις και μετά να ζυμώσεις.

– Εντάξει, της λέει η κοπέλα.

Ζυμώνει, μαγειρεύει, φτιάχνει το σπίτι, το έκαμε να αστράφτει. Η δρακόντισσα ευχαριστήθηκε. Παίρνει λοιπόν την κοπέλα, την πάει σ' ένα ξεροπήγαδο και της λέει:

– Κατέβα κάτω.

Κατεβαίνει εκείνη και η δρακόντισσα λέει στο ξεροπήγαδο:

– Πηγάδι, πηγαδάκι μου, ό,τι χρυσό, ό,τι ωραίο έχεις μέσα, να της το φορέσεις.

*τσίνορα: βλεφαρίδες

Βγαίνει η βασιλοπούλα ντυμένη στα χρυσά, κούκλα. Έπειτα παίρνει το σάτσι, χαιρετά τη δρακόντισσα και φεύγει. Στο δρόμο δίψασε. Βρίσκει μια λιμνούλα, σκύβει να πιει και κατά λάθος τής φεύγει το ένα παντοφλάκι και πέφτει στη λιμνούλα. Προσπάθησε να το πιάσει, όμως δεν τα κατάφερε. Φεύγει λοιπόν και πάει στο σπίτι. Όταν έφτασε, η αδελφή της ζήλεψε πολύ και είπε:

– Κοίτα πώς ήρθε, στα χρυσά ντυμένη!

Της λέει η μάνα της:

– Μη στενοχωριέσαι, θα κάνω τις πίτες και θα σε στείλω στη δρακόντισσα, να της πας το σάτσι και να την ευχαριστήσεις.

Πράγματι την έντυσε, πήρε το σάτσι και πάει. Στο δρόμο συναντά κι αυτή το γιασεμί που της είπε:

– Κόρη μου, ρίξε μου έναν κουβά νερό που διψάω.

– Τι λες καλέ, υπηρέτρια σου είμαι; λέει εκείνη.

Τότε της λέει το γιασεμάκι:

– Καλά, όσο άσχημη είσαι, άλλο τόσο άσχημη να γίνεις.

Φεύγει από εκεί και πάει στη ροδιά.

– Κόρη μου, της λέει η ροδιά, ρίξε μου έναν κουβά νερό, που διψάω.

– Όχι, δεν είμαι υπηρέτρια σου, της απαντά εκείνη.

Τότε της λέει η ροδιά:

– Όπως είναι κόκκινα τα ροδάκια μου, εσύ να γίνεις κίτρινη.

Φεύγει από εκεί, πάει στη χαρουπιιά:

– Κόρη μου, της λέει η χαρουπιιά, θα μου ρίξεις λίγο νερό, που διψάω;

– Δεν είμαι υπηρέτριά σου, να σου ρίξω νερό.

Τότε η χαρουπιιά τής λέει:

– Όπως είναι τα χαρουπάκια μου καμπούρικα, να γίνεις κι εσύ καμπούρα.

Πάει στη δρακόντισσα.

– Ορίστε, της λέει, μου είπε η μαμά μου να σας φέρω το σάτσι σας.

– Θα το πάρω, αλλά πρώτα θα μου συγυρίσεις το σπίτι.

– Όχι, λέει εκείνη, εγώ δεν έρχομαι να κάνω τέτοιες δουλειές.

– Ωραία, της λέει η δρακόντισσα, έλα τότε στο πηγαδάκι.

Και λέει στο πηγαδάκι:

– Πηγάδι, πηγαδάκι μου, ό,τι κοπριές έχεις, λούσε την. Και το πηγαδάκι την έλουσε με αυτά.

Βγαίνει αυτή έξω,
φεύγει κακοκαρδισμένη,
πάει στη μάνα της και της λέει:

– Κοίταξε να δεις πώς ήρθα.

– Μη στενοχωριέσαι, της λέει εκείνη, εγώ θα σε λούσω και θα πάρουμε της αδελφής σου τα ρούχα και θα σ' τα βάλω.

Ας αφήσουμε τώρα τα δυο κορίτσια και ας πάμε στο βασιλόπουλο ενός γειτονικού μέρους. Αυτό είχε βάλει τελάλη ότι ήθελε να παντρευτεί. Μια μέρα πήγε στη λιμνούλα να ποτίσει το άλογο του και αυτό φοβόταν και δεν ήθελε με κανένα τρόπο να πει νερό. Το βασιλόπουλο κατάλαβε πως κάτι θα 'βλεπε και φοβόταν. Σκύβει και καθώς κοιτάξε μέσα, είδε στον πάτο ένα παπούτσι που άστραφτε τόσο πολύ, που η λάμψη του φόβιζε το άλογο. Το τραβάει έξω και βάζει τον τελάλη και λέει:

- Όποιας είναι το παπούτσι, θα της το δώσω και θα την πάρω γυναίκα μου.

Μόλις το άκουσε η μητριά έκλεισε το καλό κορίτσι στο κοφίνι*, πήρε τα χρυσά ρούχα και τα έβαλε στη δική της κόρη. Έφτασε και η σειρά τους να πάει το βασιλόπουλο στο σπίτι τους και του λέει η μητριά:

– Της κόρης μου είναι τα ρούχα και τα παπούτσια, αυτή θα πάρεις γυναίκα.

***κοφίνι**: πλεχτό καλάθι από κλαδιά λυγαριάς ή καλαμιάς

Δεν του πολυάρεσε του βασιλιά αλλά τι να κάνει; Εκεί που καθόταν πάνω στο κοφίνι, τον τσιμπούσανε. Γιατί το καλό κορίτσι, πριν το κρύψουν στο κοφίνι, είχε πάρει μια βελόνα και με αυτήν κένταγε το βασιλόπουλο.

– Μα, τι έχει εδώ κάτω και με τσιμπάει; ρώτησε το βασιλόπουλο.

– Κλώσα, βασιλόπουλο μου, είναι, του λένε.

Αυτός όμως δε χάνει καιρό και σηκώνει το κοφίνι και από κάτω βγαίνει μια ωραιότατη κοπέλα. Της βάζει το παντόφλι και της ήρθε ίσα ίσα.

– Αυτή είναι η γυναίκα που θα πάρω, λέει το βασιλόπουλο.

Και παντρεύτηκαν και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα

**Λαϊκό παραμύθι των Μικρασιατών Ελλήνων
από την Ν. Αλικαρνασσό της Κρήτης**

**Γιατί τα φυτά χάρισαν τόσα καλά
στο κορίτσι;**

Σε ποιο άλλο παραμύθι το κορίτσι έχασε το παπούτσι της και για ποιο λόγο;

Στην παρακάτω φωτογραφία οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου της Αντιπάρου επισκέπτονται τη γιαγιά Μαρίκα για να ακούσουν τα παραμύθια της. Βρείτε κάποιον κι εσείς στην περιοχή σας να ξέρει παραμύθια και προσκαλέστε τον στο σχολείο για να σας τα αφηγηθεί.

Ποιοι είναι οι ήρωες του παραμυθιού; Μπορείς να μοιραστείς τους ρόλους με τους φίλους σου και να «παίξετε» το παραμύθι.

Τα παιχνίδια του αγέρα

Τρέλες που κάνει σήμερα τ' αγέρι!
Δέντρα, λουλούδια, γίνανε άνω κάτω.

Μου βούτηξε το κέντημα απ' το χέρι
και σκέπασε τον κοιμισμένο γάτο.

Τα ρούχα τ' απλωμένα, κούνια μπέλα...
Φτερούγισε το σάλι της γιαγιάς.
Και να η μεταξωτή μου ροζ κορδέλα
φιογκάκι στην κορφή της λεμονιάς.

Τι κέφια που 'χει σήμερα τ' αγέρι!
Ποτήρια σπάει, στα πιάτα μας βουτά
κι η εφημερίδα, απ' του παππού το χέρι,
τρελό πουλί, στα σύννεφα πετά!

Ντίνα Χατζηνικολάου

δραστηριότητες

Ποια σημεία του ποιήματος σου θυμίζουν εικόνες που κι εσύ έζησες κάποια μέρα που φυσούσε; Πού ήσουν και με ποιον;

Προσπάθησε να θυμηθείς ήχους που άκουσες όταν φυσούσε αέρας. Ποια αντικείμενα θα χρησιμοποιούσες για να τους αποδώσεις; Μπορείς να χρησιμοποιήσεις και τη φωνή σου.

Έργο
του Αλέκου
Φασιανού

Για να φτιάξεις ένα φουρφούρι, σαν αυτό του ζωγράφου Φασιανού πάρε ένα χαρτόνι και σχεδίασε τρεις φιγούρες, όπως ο καλλιτέχνης. Αφού τις κόψεις και τις χρωματίσεις, στερέωσέ τις με μια πινέζα σε ένα ξυλάκι.

Γίνε αγέρας και με τους φίλους σου «πιάξε» το ποίημα. Αν θέλεις και μουσική συνοδεία, μπορείς να χρησιμοποιήσεις το Καλοκαίρι από το έργο του Αντόνιο Βιβάλντι Οι Τέσσερις Εποχές, εφόσον υπάρχει το CD στο σχολείο σου.

Το τρομαγμένο χελιδονάκι

Ένα χελιδονάκι έπεσε μπροστά στα πόδια της Κατερίνας, στον κήπο του εξοχικού ξενοδοχείου, όπου είχε έρθει να περάσει τις διακοπές της, μαζί με τη μαμά της, τη γιαγιά της και τον αδελφό της, τον Παναγιώτη. Η Κατερίνα είχε κατέβει στον κήπο για ν' αποχαιρετίσει τον κυρ Παντελή, τον κηπουρό, γιατί ο μπαμπάς της είχε φτάσει τώρα το μεσημέρι και την άλλη μέρα θα τους έπαιρνε με το αυτοκίνητό του για να γυρίσουν πίσω στο σπίτι τους. Και να, την ώρα που τα έλεγε αυτά στον κυρ Παντελή, ήρθε το χελιδόνι και έπεσε μπροστά στα πόδια της.

Ο κυρ Παντελής το σήκωσε από χάρη, το πασπάτευσε κι έπειτα είπε:

– Ζωντανό είναι και δε φαίνεται να είναι πολύ χτυπημένο. Ζαλισμένο μόνο δείχνει. Κι είναι πετροχελίδονο, απ' αυτά που πετούν κοντά στη θάλασσα. Το θέλεις; Πάρ' το!

Η Κατερίνα πήρε κάπως δειλιασμένη το πουλάκι, του χείδεψε τις σταχτιές φτερούγες του και το κεφαλάκι με τα κατάμαυρα ματάκια,

που έμοιαζαν με χάντρες, ύστερα το αγκάλιασε απαλά και το πήγε στον αδελφό της.

– Κοίταξε! του είπε. Ένα χελιδόνι. Τι θα το κάνουμε;

– Να πάμε στη μαμά κι αυτή θα μας πει, απάντησε ο Παναγιώτης.

Η μαμά όμως καταγινόταν να ετοιμάζει τις βαλίτσες κι έτσι ζητήθηκε η συμβουλή της γιαγιάς. Η γιαγιά σύστησε στην Κατερίνα να βάλει το πουλάκι χάμω, για να ιδούν μήπως έχει σπάσει καμιά φτερούγα ή κανένα ποδαράκι. Το πουλάκι πάτησε γερά και τα δυο ποδαράκια του, τέντωσε τις φτερούγες του, τις χτύπησε μια - δυο φορές, μα δεν μπόρεσε να πετάξει.

– Να βρούμε ένα κλουβί και να το βάλουμε! πρότεινε η Κατερίνα.

– Πού θα το βρούμε εδώ πέρα το κλουβί; Έκανε ο Παναγιώτης. Εδώ δεν έχει κλουβιά.

– Το καλύτερο θα ήταν να το αφήσουμε ελεύθερο να πάει να βρει τους συντρόφους του, είπε η γιαγιά. Για την ώρα όμως δεν μπορεί να πετάξει, κι αν το βγάλουμε στον κήπο θα το φάει καμιά γάτα. Να το κλείσουμε λοιπόν στο μπαλκόνι κι αργότερα βλέπουμε τι γίνεται.

Έβγαλαν λοιπόν το πουλάκι στο μπαλκόνι, η γιαγιά έβαλε κοντά του κι ένα πιατάκι με νερό, μην τύχει και διψάσει, κι ο Παναγιώτης καταγινόταν όλο το απόγευμα να κυνηγάει μύγες και κουνούπια, γιατί όπως είχε ακουστά, μόνον αυτά τρώνε τα χελιδόνια. Ωστόσο δεν τα κατάφερε να πιάσει κανένα και το χελιδονάκι περπατούσε ένα γύρο στο μπαλκόνι, χτυπούσε πότε πότε τις φτερούγες του, δοκιμάζοντας να πετάξει, κ' ύστερα πήγαινε και ζάρωνε σε μian άκρη.

Η Κατερίνα έκανε διάφορα σχέδια και τα 'λέγε στη γιαγιά της:

– Ξέρεις, γιαγιάκα, αν το χελιδονάκι δεν μπορέσει να πετάξει ως αύριο το πρωί που θα φύγουμε, θα το κρατήσω στην αγκαλιά μου και θα το πάρω μαζί μου μέσα στο αυτοκίνητο. Κι όταν φτάσουμε στο σπίτι μας, θα του δέσω το ποδαράκι του μ' ένα σπάγκο και θα το αφήσω να τριγυρίζει ελεύθερα παντού.

– Καρδούλα μου, έλεγε η γιαγιά, τα χελιδόνια δεν είναι σαν τις κόττες ή σαν τα περιστέρια να ζούνε μέσα στο σπίτι. Είναι πουλάκια του Θεού και πετάνε ελεύθερα στον αέρα. Τούτο το καημένο, αν δεν μπορέσει να πετάξει ως αύριο το πρωί, καθώς είναι νηστικό και πεινασμένο θα ψοφήσει.

Μα το χελιδονάκι δεν ψόφησε. Το βράδυ όταν σκοτείνιασε, κούρνιασε πίσω από το μισάνοιχτο

παραθυρόφυλλο στο απάγγειο* κι εκεί κοιμήθηκε ως το πρωί. Την άλλη μέρα η μαμά άνοιξε πολύ νωρίς τη μπαλκονόπορτα, γιατί έπρεπε να ετοιμαστούν για να φύγουν, και - τσιπ! τσιπ! – το πρώτο που μπήκε μέσα στην κάμαρα ήταν το χελιδόνι!

– Εδώ είσαι, χρυσό μου; Έκανε χαρούμενη η Κατερίνα, και του άπλωσε το χέρι.

– Το χελιδόνι ανέβηκε θαρρετά στο μπράτσο της και την κοίταξε με τα ζωηρά ματάκια του.

– Φαίνεται καλύτερα από χτες, είπε η γιαγιά. Κι αλήθεια, όταν βγήκε η Κατερίνα στο μπαλκόνι, το χελιδόνι έκανε ένα - δυο πηδηματάκια πάνω στην τεντωμένη παλάμη της, ύστερα ζυγιάστηκε*, άνοιξε τις φτερούγες του και φρρρτ! πέταξε κατά τη θάλασσα. Για μια στιγμή φάνηκε πως θα πέσει, μα γρήγορα βρήκε την ισορροπία του, πήρε φόρα και χάθηκε ψηλά στον ουρανό.

– Στο καλό, χελιδονάκι! Στο καλό! φώναξε η Κατερίνα. Ούτε αντίο δεν μας είπε! έκανε και βούρκωσαν τα μάτια της.

***απάγγειο - απάγκιο:** ο τόπος που δεν τον πιάνει ο άνεμος

***ζυγιάστηκε:** ισορρόπησε

– Πώς δεν μας είπε! γέλασε ο Παναγιώτης, κι έδειξε μια ολοστρόγγυλη πράσινη κουτσουλίτσα, που είχε αφήσει το χελιδονάκι στο πρεβάζι.

Γεωργία Ταρσούλη

Κράτησες ποτέ πουλάκι στα χέρια σου; Τι ένιωσες εκείνη τη στιγμή;

Για τα χελιδόνια και γενικά για τα πουλιά έχουν γραφτεί πολλά ποιήματα, τραγούδια, ιστορίες. Μπορείς με τους συμμαθητές σου να συγκεντρώσεις κάποια από αυτά και να φτιάξεις ένα βιβλίο γεμάτο ... τιτιβίσματα!

Στην εικόνα βλέπεις δύο χελιδόνια το ένα αντίκρου στο άλλο. Πρόσεξε τη στάση τους. Τι άραγε να λένε μεταξύ τους;

«Χελιδόνια». Λεπτομέρεια από την τοιχογραφία της Άνοιξης στην κυκλαδική Θήρα (Σαντορίνη)

Το φεγγαράκι

Φεγγαράκι σιγανό
Πλέει μες στον ουρανό
σα σκαφίδι φωτεινό.

*σκαφίδι: μικρό πλεούμενο

Σαν καντήλι κάθε βράδυ
δίχως άναμμα και λάδι,
φέγγει μέσα στο σκοτάδι.

Ήθελα να το κρατώ
σαν το τόπι μου κι αυτό,
δω κι εκεί να το πετώ.

Μα ποτέ σωστό δε μένει,
μια τρανεύει, μια μικραίνει,
σαν τι τάχα να παθαίνει;

Γιώργος Βιζυηνός

Ξέρεις κάποιο άλλο ποίημα για το φεγγάρι;
Οι συμμαθητές σου θα χαρούν να το ακούσουν.

Η εικόνα στην επόμενη σελίδα δείχνει ένα
νυχτερινό τοπίο. Παρατήρησε τα φωτεινά σημεία
της. Ανακάλυψε από πού προέρχεται το φως
στα σημεία αυτά.

Κώστας Παπανικολάου,
«Νυχτερινό τοπίο»

Εκτός από ποιήματα έχουν γραφτεί και πολλά μουσικά έργα για το φεγγάρι ή τη σελήνη, όπως αλλιώς λέγεται. Μπορείτε να ακούσετε τη Μικρή νυχτερινή μουσική του Βόλφανγκ Αμαντέους Μότσαρτ ή το Χάρτινο το φεγγαράκι του Μάνου Χατζηδάκι, εφόσον έχετε αυτά τα CD στο σχολείο σας.

Ο σπουργίτης και το ουράνιο τόξο

Ήταν κάποτε ένας σπουργίτης που ήθελε να γνωρίσει το ουράνιο τόξο. Ήθελε να δει από κοντά τα χρώματά του.

«Είναι πολύ μακριά το ουράνιο τόξο!» του έλεγε η σοφή κουκουβάγια. «Κι εσύ, τόσο μικρούλης που είσαι, θα κουραστείς και θα μείνεις στα μισά του δρόμου!»

Όμως ο σπουργίτης δεν άλλαζε γνώμη.

Κι έτσι ένα πρωί ξεκίνησε για το μεγάλο ταξίδι.

Πέρασε μέσα από το μεγάλο δάσος. Είδε τα λιοντάρια, τις τίγρεις, τους ελέφαντες και τις μαϊμούδες.

«Πάω καλά για το μέρος που είναι το ουράνιο τόξο;» ρώτησε ένα χιμπατζή.

«Καλά πας!» του απάντησε εκείνος.

Μετά από το μεγάλο δάσος, ο σπουργίτης βρέθηκε στη μεγάλη θάλασσα. Είδε τα κύματα, είδε τα ψάρια, είδε τα καράβια, είδε και τους γλάρους.

«Για το μέρος που βρίσκεται το ουράνιο τόξο, από εδώ πάνε;» ρώτησε ένα δελφίνι.

«Ναι!» του απάντησε εκείνο.

Μετά από τη μεγάλη θάλασσα, ο σπουργίτης βρέθηκε στη μεγάλη έρημο. Είδε την άμμο να

αστροποβολάει κάτω από τον ήλιο, είδε τα φοινικόδεντρα, είδε τις καμήλες.

«Θέλω να φτάσω στο ουράνιο τόξο. Καλά πάω;» ρώτησε ένα σκαθάρι.

«Καλά πας!» του απάντησε εκείνο.

Μετά από τη μεγάλη έρημο, ο σπουργίτης βρέθηκε στα μεγάλα βουνά. Είδε τα χιόνια, είδε τους αϊτούς, είδε τις αρκούδες, είδε τις δροσερές πηγές και τα πανύψηλα έλατα.

«Προς τα πού πέφτει το ουράνιο τόξο;» ρώτησε ένα σκίουρο.

«Εκεί!» του έδειξε εκείνος.

Και ο σπουργίτης – αν και είχε πια κουραστεί – πήρε κουράγιο και συνέχισε. Το καταλάβαινε πως πλησίαζε.

Και ναι! Μόλις πέρασε το τελευταίο βουνό, βρέθηκε στην πεδιάδα που κατοικούσε το ουράνιο τόξο.

Ήταν μια πλατιά πεδιάδα, γεμάτη από λουλούδια. Τα λουλούδια είχαν πάνω τους τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Υπήρχαν και μερικές λίμνες. Τα νερά τους είχαν χρώματα του ουράνιου τόξου. Υπήρχαν και πουλιά που τα φτερά τους είχαν τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Υπήρχε και το ίδιο το ουράνιο τόξο. Όμορφο που ήταν!

Ο σπουργίτης πήγε και κούρνιασε στην πιο χαμηλή μεριά του. Μπορούσε πια να ξεκουραστεί. Σήκωσε τα μάτια του προς τα επάνω. Ό,τι έβλεπε ήταν λουσμένο σε μαγευτικούς χρωματισμούς.

«Αχ, τι ομορφιά!» είπε ο σπουργίτης. «Άξιζε η κούραση!» κι έπειτα έκλεισε τα μάτια του και κοιμήθηκε.

Τα όνειρα του είχαν χρώματα του ουράνιου τόξου. Τόσο όμορφα όνειρα ήταν.

Μάνος Κοντολέων

δραστηριότητες

Ποια ζώα ρώτησε ο σπουργίτης για το ουράνιο τόξο;

Έχεις δει ποτέ ουράνιο τόξο; Τι χρώματα είχε; Θυμάσαι πότε σχηματίστηκε, πριν ή μετά τη βροχή;

Πως ήταν η πεδιάδα που κατοικούσε το ουράνιο τόξο; Σε τι διέφερε από το τοπίο του πίνακα; Ζωγράφισε σ' αυτό ό,τι λείπει για να μοιάσει με την πεδιάδα της ιστορίας.

Κωνσταντίνος Μαλέας, «Λαύριο»

[Τα τζιτζίκια στήσανε χορό]

Τζιτζίκια στήσανε χορό
στο ντάλα μεσημέρι*
και στέκουν γύρω τα παιδιά
και παίζουν παλαμάκια.

Γιάννης Ρίτσος

Έχεις ακούσει ποτέ τζιτζίκια; Με ποιους τρόπους και με ποια υλικά μπορείς να μιμηθείς τον ήχο τους;

Οι ζωγράφοι χρησιμοποιούν χρώματα για να μας δώσουν εικόνες. Οι ποιητές χρησιμοποιούν λέξεις. Εσύ μπορείς να κάνεις και τα δύο. Να, όπως στην παρακάτω εικόνα, όπου ο ζωγράφος έγραψε με χρωματιστά γράμματα τον τίτλο του ποιήματος. Διάλεξε χρώματα και μορφές γραμμάτων και αντίγραψε με τον ίδιο τρόπο τους στίχους του ποιήματος. Κάνε το δικό σου ποιητικό πίνακα.

*ντάλα μεσημέρι: καταμεσήμερο

Οι πεταλουδίτσες

An illustration showing several butterflies of various colors (white, yellow, orange) flying in a blue sky. Below them are several yellow flowers with dark centers, some in full bloom and some as buds. The scene is bright and cheerful.

Μια φορά κι έναν καιρό σε μια δροσερή ρεματιά γεννήθηκαν κάμποσες τρελοπεταλουδίτσες: άσπρες, κίτρινες, γαλάζιες, κόκκινες και παρδαλές με χρωματιστές βούλες. Πετούσαν χαρούμενες εδώ κι εκεί. Ένα φόβο είχαν μονάχα. Φοβόντουσαν τα πουλάκια που τις κυνηγούσαν. Οι καημένες δεν μπορούσαν να χαρούν αμέριμνα τις ομορφιές της Άνοιξης. Ο φόβος του εχθρού βασάνιζε την μικρή τους ύπαρξη.

Μια καλή Ηλιαχτίδα τότε, που λυπήθηκε πολύ τις φτωχές πεταλουδίτσες, θέλησε να τις προστατέψει.

– Μικρές πεταλουδίτσες μου, τους είπε, σαν βλέπετε κίνδυνο να μη σας πιάνει πανικός και τα χάνετε. Κρατάτε την ψυχραιμία σας. Προσπαθήστε σε περίπτωση κινδύνου να βρίσκει η καθεμιά το κατάλληλο καταφύγιο. Και να κρύβεστε.

– Το κατάλληλο καταφύγιο; Και ποιο είναι καλή μας Ηλιαχτίδα;

– Η καθεμιά πρέπει να τρέχει και να κρύβεται στο μέρος, στο λουλούδι, στο φύλλο, που ταιριάζει με το χρώμα της. Με το χρώμα

των φτερών της. Τότε ο εχθρός δε θα μπορεί εύκολα να σας ξεχωρίσει.

– Για εξήγησε μας καλύτερα Ηλιαχτίδα.

– Εσύ για παράδειγμα Κοκκινόφτερη πεταλουδίτσα, να τρέχεις και να χώνεσαι μέσα σε ένα κόκκινο λουλούδι. Σε μια παπαρούνα, σε ένα άνθος ροδιάς, σε ένα κόκκινο γεράνι ή σε ένα κόκκινο τριαντάφυλλο.

– Κι εγώ πού να πηγαίνω; ρώτησε μια λευκή πεταλουδίτσα.

– Εσύ Λευκόφτερη να τρέχεις στα κρίνα ή στα άσπρα τριαντάφυλλα ή τ' άσπρα γαρίφαλα.

– Κι εγώ θα τρέχω στα κίτρινα ανθάκια, στις κίτρινες μαργαρίτες, είπε η Κιτρινόφτερη πεταλουδίτσα.

– Μα βέβαια. Τώρα καταλάβατε όλες το μάθημά σας.

– Καταλάβαμε και σ' ευχαριστούμε, καλή μας Ηλιαχτίδα.

– Για να σ' ευχαριστήσουμε τώρα θα χορέψουμε και θα τραγουδήσουμε προς τιμή σου.

Κι οι χρωματιστές πεταλουδίτσες άρχισαν τότε ένα χαρούμενο πεταχτό χορό, τραγουδώντας.

[...] Ξαφνικά άκουσαν φτερουγίσματα και κάμποσα πουλάκια πέταξαν προς το μέρος τους.

– Κίνδυνος! Κίνδυνος! Κρυφτείτε πεταλουδίτσες!

Τρέξε Κοκκινόφτερη στην Παπαρουνίτσα!
Πέταξε Λευκόφτερη μέσα στ' άσπρο κρίνο!
Κίτρινη, στην κίτρινη τρέξε μαργαρίτα!
Κι εσύ Γαλανόφτερη στο γαλάζιο μενεξέ!

Έτσι τους φώναξε η φίλη τους Ηλιαχτίδα.
Κρύφτηκαν οι πεταλούδιτσες. Πέρασε ο κίνδυνος
και ξαναβγήκαν να συνεχίσουν το χορό τους.

Ε. Παλαιολόγου-Πετρώνδα

Τι θα γινόταν αν οι πεταλούδες μπέρδευαν τις συμβουλές της Ηλιαχτίδας και κρύβονταν σε άλλα χρώματα; Χρωμάτισε τις λευκές πεταλούδες με χρώματα που σου αρέσουν.

Όλα στη γη θέλουν αγάπη και στοργή.

Αντρέας Εμπειρικός

Νικόλαος Γκύζη «Η Χαρά»(λεπτομέρεια)

Η ευγνωμοσύνη του μικρού μυρμηγκιού

Ένα μυρμήγκι πλησίασε σ' ένα ποταμάκι να πει νερό. Αλλά το ρεύμα το παρέσυρε και κινδύνευε να πνιγεί.

Τότε, το είδε ένα περιστέρι και το λυπήθηκε. Του έριξε ένα κλαδί, και το μυρμήγκι πιάστηκε και σώθηκε.

Στην όχθη που βγήκε το μυρμήγκι, είδε έναν κυνηγό που είχε βάλει στο μάτι το περιστέρι.

Το μυρμήγκι έτρεξε όσο πιο γρήγορα μπορούσε και, τη στιγμή που ο κυνηγός ετοιμαζόταν να πιάσει το περιστέρι, το μυρμηγκάκι τον δάγκωσε δυνατά στην πατούσα και τον ξάφνιασε.

Έτσι, το περιστέρι πρόλαβε και πέταξε μακριά.

Αίσωπος

δραστηριότητες

Τι ήταν αυτό που έδωσε δύναμη στο μυρμήγκι να τα βάλει με τον κυνηγό;

Έχεις φίλους; Τους βοηθάς, όταν έχουν ανάγκη; Διηγήσου μια ιστορία, όπως αυτή, που να φαίνεται η αγάπη που έχεις για ένα φίλο ή μια φίλη σου.

Ο Αίσωπος στις ιστορίες του χρησιμοποιεί πολλά ζώα και πουλιά για ήρωες. Ξέρεις άλλη ιστορία του Αισώπου με ήρωα το μυρμήγκι; Ποια είναι αυτή;

Ο μικρός κάστορας και η ηχώ

Ο μικρός κάστορας ζούσε ολομόναχος στην άκρη της μεγάλης λίμνης. Δεν είχε αδελφούς. Δεν είχε αδελφές. Και το χειρότερο Απ' όλα δεν είχε ούτε φίλους.

Μια μέρα, την ώρα που καθόταν στην άκρη της λίμνης, άρχισε να κλαίει. Έκλαιγε πολύ δυνατά. Και μετά δυνατότερα. Ξαφνικά άκουσε κάτι παράξενο. Στην άλλη άκρη της λίμνης κάποιος άλλος έκλαιγε μαζί του. Ο μικρός κάστορας σταμάτησε να κλαίει, για να ακούσει. Αμέσως σταμάτησε να κλαίει και ο άλλος. Ο μικρός κάστορας ήταν πάλι μόνος του.

«Μπουχ, χουχ, χουου», έκανε.

«Μπουχ, χου, χουου», έκανε και η φωνή, στην απέναντι πλευρά της λίμνης.

[...]Ο μικρός κάστορας σταμάτησε να κλαίει.

«Γεια σου!», φώναξε.

«Γεια σου!» φώναξε και η φωνή, από την απέναντι πλευρά της λίμνης.

Ο μικρός κάστορας σκέφτηκε για ένα λεπτό.

«Είμαι μόνος μου», είπε. «Χρειάζομαι ένα φίλο».

«Είμαι μόνος μου», είπε η φωνή από την απέναντι πλευρά της λίμνης. «Χρειάζομαι ένα φίλο».

Ο μικρός κάστορας, δεν μπορούσε να το πιστέψει. Στην άλλη άκρη της λίμνης, ζούσε και κάποιος άλλος, που ήταν θλιμμένος και χρειαζόταν ένα φίλο. Πήγε γρήγορα στη βάρκα και ξεκίνησε για να τον βρει. Η λίμνη ήταν πολύ μεγάλη. Κωπηλατούσε και κωπηλατούσε συνέχεια. Κάποτε είδε μια μικρή πάπια που έκανε κύκλους κολυμπώντας.

«Ψάχνω κάποιον που χρειάζεται ένα φίλο», είπε ο μικρός κάστορας. «Εσύ ήσουν που έκλαιγες;»

«Πραγματικά χρειάζομαι ένα φίλο», είπε η πάπια. «Μα δεν έκλαιγα εγώ».

«Θα γίνω εγώ φίλος σου», είπε ο μικρός κάστορας. «Έλα μαζί μου».

Έτσι η πάπια πήδηξε μέσα στη βάρκα.

Κωπηλατούσαν και κωπηλατούσαν συνέχεια. Κάποτε είδαν μια μικρή ενυδρίδα* που γλιστρούσε ολομόναχη πάνω κάτω στην όχθη.

«Ψάχνουμε κάποιον που χρειάζεται ένα φίλο», είπε ο μικρός κάστορας. «Εσύ ήσουν που έκλαιγες;»

*ενυδρίδα: μικρόσωμο ζώο που ζει στα ποτάμια και τις λίμνες

«Πραγματικά χρειάζομαι ένα φίλο», είπε η ενυδρίδα.

«Μα δεν έκλαιγα εγώ».

«Θα γίνουμε εμείς φίλοι σου», είπαν ο μικρός κάστορας και η πάπια.

«Έλα μαζί μας.»

Έτσι η ενυδρίδα πήδηξε μέσα στη βάρκα.

Κωπηλατούσαν και κωπηλατούσαν συνέχεια. Κάποτε είδαν μια μικρή χελώνα, που λιάζονταν ολομόναχη πάνω σε ένα βράχο.

«Ψάχνουμε κάποιον που χρειάζεται ένα φίλο», είπε ο μικρός κάστορας. «Εσύ ήσουν που έκλαιγες;»

«Πραγματικά χρειάζομαι ένα φίλο», είπε η χελώνα. «Μα δεν έκλαιγα εγώ».

«Θα γίνουμε εμείς φίλοι σου», είπαν ο μικρός κάστορας, η πάπια και η ενυδρίδα. «Έλα μαζί μας».

Έτσι η χελώνα πήδηξε μέσα στη βάρκα και κωπηλατούσαν και κωπηλατούσαν, μέχρι που έφτασαν στην άκρη της λίμνης. Εκεί ζούσε ολομόναχος, ένας σοφός γερο-κάστορας σε ένα σπίτι από λάσπη. Ο μικρός κάστορας τού είπε πως κωπηλάτησαν σε όλη τη λίμνη, για να βρουν ποιος έκλαιγε.

«Δεν ήταν η πάπια», είπε. «Δεν ήταν η ενυδρίδα, μα ούτε και η χελώνα. Ποιος ήταν άραγε;»

«Ήταν η ηχώ», είπε ο σοφός γερο-κάστορας.

«Και πού μένει;» ρώτησε ο μικρός κάστορας.

«Στην άλλη άκρη της λίμνης», είπε ο σοφός γερο-κάστορας. «Όπου και αν βρίσκεσαι, η ηχώ, είναι πάντοτε στην απέναντι πλευρά της λίμνης».

«Μα γιατί κλαίει;» ρώτησε ο μικρός κάστορας.

«Όταν εσύ είσαι θλιμμένος, είναι θλιμμένη και η ηχώ», είπε ο γερο-κάστορας. «Όταν είσαι ευτυχισμένος, είναι ευτυχισμένη και η ηχώ».

«Μα πώς μπορώ να τη βρω και να γίνω φίλος της;» ρώτησε ο μικρός κάστορας. «Δεν έχει κανένα φίλο, όπως εγώ».

«Έχεις εμένα», είπε η πάπια.

«Και εμένα», είπε η ενυδρίδα.

«Και μένα», είπε η χελώνα.

Ο μικρός κάστορας τα 'χασε. «Ναι», είπε, «έχω πολλούς φίλους τώρα!»

Και ήταν τόσο ευτυχισμένος, που είπε ξανά πολύ δυνατά: «Έχω πολλούς φίλους τώρα!»

Από την άλλη άκρη της λίμνης, μια φωνή του απάντησε: «Έχω πολλούς φίλους τώρα!»

«Βλέπεις;» είπε ο σοφός γερο-κάστορας. «Όταν είσαι ευτυχισμένος, είναι ευτυχισμένη και η ηχώ. Όταν έχεις φίλους, έχει φίλους κι αυτή».

« Ζήτω!», φώναξε δυνατά, απαντώντας τους: «Ζήτω!»

Άμυ Μακ Ντόναλντ

Γιατί ο κάστορας άρχισε να κλαίει;

Μπορείς να θυμηθείς με τη σειρά, ποια ζώα συνάντησε ο μικρός κάστορας; Τι γνωρίζεις γι' αυτά;

Ο κάστορας ψάχνοντας για φίλους συνάντησε διάφορα ζώα το ένα μετά το άλλο, που ζούνε στη λίμνη. Σε ποιο άλλο κείμενο του Ανθολογίου ο ήρωας συναντά επίσης άλλα ζώα στη σειρά και τι τους ζητάει; Τον τίτλο μπορείς να τον ανακαλύψεις στην παρακάτω φράση: «Όταν ο παπαγάλος συναντήθηκε με την Κολοτούμπα, είπαν ένα ψέμα πρωταπριλιατικό στον σπουργίτη και το ουράνιο τόξο».

Εάν θέλεις να παίξεις με την ηχώ σου κάνε ζευγάρι μ' έναν φίλο ή μια φίλη σου. Σταθείτε σε απόσταση ο ένας από τον άλλο, πλάτη με πλάτη. Ο ένας λέει μία φράση ή λέξη, χαρούμενα ή λυπημένα και ο άλλος, που κάνει την ηχώ, την επαναλαμβάνει.

Όταν κάνουνε πόλεμο

Όταν κάνουνε πόλεμο
η γη έχει πονόλαιμο
πονάει η καρδιά της
και κλαίνει τα παιδιά της
κι όλο κάνουνε πόλεμο
κι άντε με τον πονόλαιμο
τον άρρωστο λαιμό της
από τον πόλεμό της.
Ενάντια στον πονόλαιμο
στον πόνο και τον πόλεμο
υπάρχει μια ασπιρίνη
άνθρωποι, πέστε ΕΙΡΗΝΗ.

Γιώργος Μαρίνος

δραστηριότητες

Γιατί νομίζεις ότι ο πόλεμος προκαλεί «πονόλαιμο» στη γη;

Πώς φαντάζεσαι την ειρήνη; Μπορείς να τη ζωγραφίσεις; Γιατί είναι σημαντική για τους ανθρώπους;

Η ειρήνη απασχολούσε τον άνθρωπο σε όλες τις εποχές. Γράφτηκαν λοιπόν πολλές ιστορίες και τραγούδια γι' αυτή. Ψάξε στη βιβλιοθήκη του σχολείου σου και του Δήμου ή σε κάποιο βιβλιοπωλείο και βρες κι άλλα έργα με θέμα την ειρήνη.

Δώσε την αγάπη

Ο Μάνος και ο Στάθης είναι φίλοι και συμμαθητές σε ένα «διαπολιτισμικό σχολείο»*. Κάθονται στο ίδιο θρανίο μέχρι που κάποια μέρα η δασκάλα τους, η κυρία Μάρθα, τους αλλάζει θέση με αφορμή τον ερχομό δυο παιδιών από άλλες χώρες. Η αλλαγή αυτή δυσαρασσει τα παιδιά. Κάποια μέρα η κυρία Μάρθα προτείνει στην τάξη να ετοιμάσουν μια πρωτότυπη γιορτή...

Ήταν μια Δευτέρα κοντά στα Χριστούγεννα και η κυρία Μάρθα λίγο πριν φύγουν από το σχολείο τους είπε:

- Αύριο θα κάνουμε μια γιορτούλα μέσα στην τάξη.
- Τι γιορτή; Ποιος άγιος γιορτάζει; ρωτούσαν τα παιδιά.
- Αυτός ο άγιος δεν υπάρχει στο ημερολόγιο. Μην ψάξετε, γιατί δε θα τον βρείτε. Είναι ο άγιος της φιλίας.
- Μα δεν έχει όνομα;
- Να τον πούμε... Φιλάγιο; φώναξε ο Μάνος.
- Να τον πούμε έτσι, συμφώνησε η δασκάλα του.

***Διαπολιτισμικό σχολείο:** σχολείο όπου φοιτούν και μαθητές, που έρχονται από άλλες χώρες

Για να τον τιμήσουμε, αύριο θα φέρετε όλοι σας ένα δωράκι για ν' ανταλλάξουμε μεταξύ μας δώρα. Σύμφωνοι; Περίεργη γιορτή, αλλά... σύμφωνοι!

Του Μάνου το μυαλό έτρεξε στο φίλο του το Στάθη. Ήξερε τι θα του πάρει. Ένα φακελάκι με ποδοσφαιριστές της αγαπημένης του ομάδας. Τον Γιάννους, που καθόταν και δίπλα του, ούτε που τον σκέφτηκε.

Την επόμενη μέρα αυτός ο άγιος της φιλίας που δεν είχε όνομα θα πρέπει να ήταν πολύ χαρούμενος. Γιατί όλα τα παιδιά είχαν φέρει κάτι μαζί τους, ακόμα και χαρτιά με ζωγραφιές, ακόμα και ποιηματάκια.

Η Ντανιέλλα είχε φέρει ένα ταψί πρασόπιτα να τη μοιράσει σε όλους. Ο Γιάννους είχε φέρει ένα καλαθάκι μήλα.

– Τι θα τα κάνεις τόσα μήλα; ρώτησε το Πολωνεζάκι, ο Μάνος. Θα τα φας όλα εσύ; Θα σκάσεις! Θα κάνεις μπαμ! Ο Γιάννους έκανε πράγματι μπαμ, αλλά όχι από το πολύ φαί. Όταν ήρθε η σειρά του να δώσει τα δώρα του, πήρε το καλαθάκι του, στάθηκε μπροστά στην έδρα, ξανθούλης και κοντός καθώς ήταν, με τα παραπονεμένα του ματάκια, κι άρχισε να τραγουδά με την όμορφη φωνούλα του κάτι στα... κινέζικα, δηλαδή στα πολωνικά.

Αφού τέλειωσε το τραγούδι στη γλώσσα του, πέρασε απ' όλα τα θρανία κι έδωσε στους συμμαθητές του ένα μήλο, λέγοντας τους σε σπασμένα ελληνικά: «Ντόσε την αγάπη όπως ντίνεις ένα μήλο, έτζι αμπλά!»

Όλα τα παιδιά κρατούσαν στο χέρι τους ένα μήλο που μιλούσε για την αγάπη. Το χάρηκαν σαν να ήταν παιχνίδι. Κι άρχισαν να πετούν το ένα στο άλλο το μήλο λέγοντας: «Δώσε την αγάπη όπως δίνεις ένα μήλο. Έτσι απλά».

Αγγελική Βαρελλά

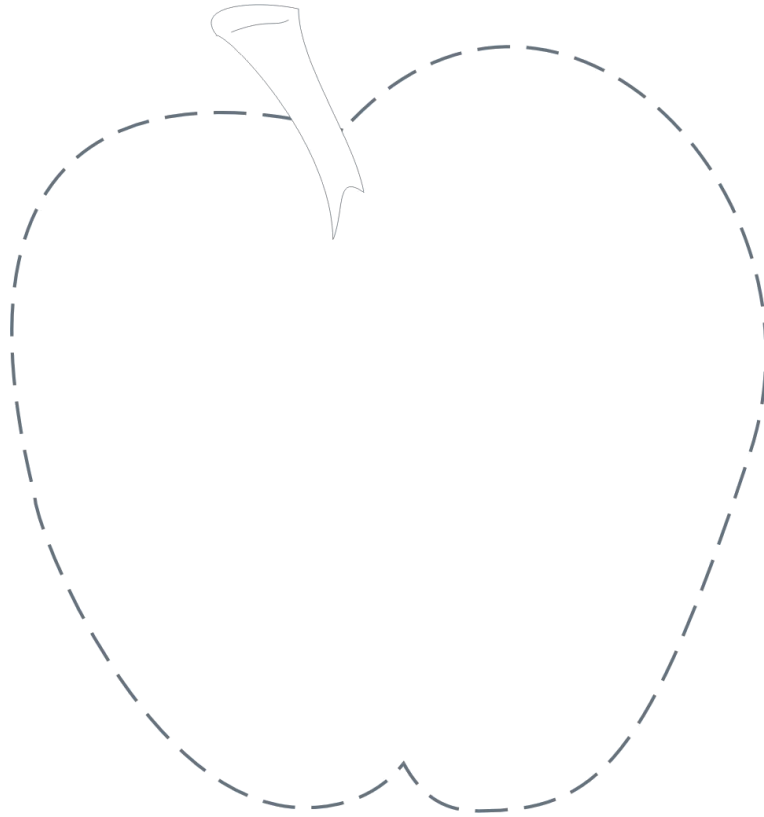
Εάν κάνατε κι εσείς στην τάξη σας μια «γιορτή φιλίας», τι δώρο θα έδινες εσύ στους συμμαθητές σου, για να τους δείξεις την αγάπη σου;

Γιατί νομίζεις ότι ο Μάνος δε σκέφτηκε τον Γιάννου που καθόταν δίπλα του;

Ποια φράση, έλεγαν τα παιδιά πετώντας το ένα στο άλλο το μήλο; Γράψε την πάνω στις τελίτσες με χρωματιστά μολύβια, για να φτιάξεις το «μήλο της Αγάπης».

**Και μια χελιδονοφωλιά ψηλά στο νάρθηκα
χτισμένη ψάλλει το «Δόξα εν Υψίστοις»**

Γεώργιος Δροσίνης

**Εικόνα Παναγία Ελεούσας
ή Γαλακτοτραφούσας**

Προσευχή

Παναγιά μου, Παναγίτσα,
που έχεις το Χριστό αγκαλίτσα

πάρε στη χρυσή ποδιά σου
τα παιδιά της γης, κοντά σου

άσπρα, κίτρινα, μαυράκια
όλα του Χριστού αδερφάκια

δίπλα στο Χριστό να τα έχεις
να μπορείς να τα προσέχεις.

Θέτη Χορτιάτη

Χριστουγεννιάτικο δέντρο

Καμπανούλες, καμπανούλες
κρεμαστές μικρές χαρούλες,
και μπαμπάκι αντί για χιόνια
στα μικρά του δέντρου κλώνια.

**Μπάλες μπάλες και κεράκια
κι αναμμένα φαναράκια
και παιχνίδια κι αγγελούδια
κι άλλα χίλια δυο καλούδια.**

**Κάτω χαμηλά στη βάση
μάγοι και βοσκοί έχουνφτάσει,
και προς της κορφής τα μέρη
φέγγει λαμπερό ένα αστέρι.**

Ρένα Καρθαίου

**Ποια στολίδια ήταν κρεμασμένα
στο χριστουγεννιάτικο δέντρο; Τι υπάρχει
στη βάση του δέντρου και τι στην κορυφή του;**

**Ρώτησε τους γονείς σου αν θυμούνται
κάποιο ποίημα για το χριστουγεννιάτικο δέντρο,
που έλεγαν όταν εκείνοι ήταν μαθητές. Φτιάξε με
τους συμμαθητές σου μια συλλογή με όσα
ποιήματα συγκεντρωθούν.**

Φαντάσου ότι γίνεται ένας διαγωνισμός για το πιο παράξενα στολισμένο δέντρο. Τι θα κρέμαγες στα κλαριά του; Θέλεις να το ζωγραφίσεις;

Για ν' ακούσεις τραγούδια με θέμα το χριστουγεννιάτικο δέντρο, σου προτείνουμε:
α) το «Δεντράκι μου περήφανο» από το CD Χριστούγεννα 16 Τραγούδια από όλο τον κόσμο και β) «Το Χριστουγεννιάτικο δέντρο» και «Το έλατο που έγινε χριστουγεννιάτικο δέντρο» από το CD Χριστούγεννα Νο 1. Ουράνιο τόξο.

Φτιάξε με τους συμμαθητές σου ο καθένας τη δική του χριστουγεννιάτικη κάρτα. Πάρτε ένα κομμάτι χρωματιστό χαρτόνι και διπλώστε το στη μέση, ώστε να του δώσετε το σχήμα της κάρτας. Ζωγραφίστε στην εξωτερική πλευρά ένα χριστουγεννιάτικο θέμα και στην εσωτερική γράψτε ευχές. Στολίστε το χριστουγεννιάτικο δέντρο της τάξης.

Ο Αϊ-Βασίλης θα βρει το δρόμο του

Ο Ιβάν και η οικογένειά του εγκαταλείπουν τον τόπο τους κι όλα τα υπάρχοντά τους, μαζί και την Ευτυχού, τη γάτα τους, εξαιτίας της κατ'αστροφής που προκάλεσε μια χιονοστιβάδα. Είναι παραμονές Χριστουγέννων. Στην κατασκήνωση της νέας χώρας που μεταφέρθηκαν όλα είναι χιονισμένα και στολισμένα. Ο Ιβάν είναι σκεφτικός. «Θα μπορέσει άραγε να με βρει φέτος ο Αϊ-Βασίλης;» αναρωτιέται καθώς ρίχνει το γράμμα που έγραψε για τον Αϊ-Βασίλη στο γραμματοκιβώτιο. Είναι παραμονή Πρωτοχρονιάς και στη στολισμένη αίθουσα της κατασκήνωσης όλοι γιορτάζουν.

Ο Ιβάν κοίταζε χαρούμενος τους γονείς του που χόρευαν ξέφρενα. Τους καμάρωνε. Ξαφνικά ο πατέρας κάνοντας μια απότομη φιγούρα, τον άρπαξε παρασύροντας τον στο χορό.

Δίχως να καταλάβει ο Ιβάν βρέθηκε στην αυλή, κάτω από το μεγάλο έλατο που ήταν στολισμένο με ολόλευκες μπάλες χιονιού. Άρχισαν να χορεύουν και οι τρεις τους γύρω απ' το δέντρο και ξαφνικά η μαμά φώναξε:

– Α! Ένα όμορφο κουτί κάτω απ' το δέντρο!

- Για να δούμε, Ιβάν, άνοιξε το κουτί, είπε ο πατέρας και τον παρέσυρε χορεύοντας μαζί του.
- Μα πατέρα ... δεν ξέρουμε για ποιον είναι αυτό το κουτί, δίστασε ο Ιβάν.
- Για να δούμε τότε ... Ίσως γράφει για ποιον είναι, είπε η μαμά κι έσκυψε και διάβασε πάνω από το κουτί:

Για τον Ιβάν Κατασκηνώσεις Ακριτοβουνίου

- Άνοιξέ το, επέμενε ο πατέρας. Ένας περίεργος θόρυβος ακουγόταν μέσα απ' το κουτί.
- Κάνε γρήγορα, επιτέλους... Ξεπαγιάσαμε, διαμαρτυρήθηκε η μαμά.

Και τότε, μπροστά στα μάτια όλων, μέσα απ' το κουτί ξεπρόβαλε ένα γατάκι.

Ήταν ολόασπρο και φορούσε μια κόκκινη κορδέλα στο λαιμό ολόιδια με κείνη που φορούσε η μαμά στα μαλλιά της τις γιορτές. Τους κοίταξε φοβισμένο, ενώ έτρεμε λιγάκι απ' το κρύο.

- Ω, πόσο μοιάζει με την Ευτυχού! φώναξε ο Ιβάν και πήρε στην αγκαλιά του το γατάκι για να το ζεστάνει. Οι γονείς του κοιτάχτηκαν στα μάτια χαρούμενοι.

- Και πώς θα το ονομάσεις; ρώτησαν.
- Ασπρουλού, είπε με σιγουριά ο Ιβάν κι έπειτα γέλασε χαρούμενα. Ασπρουλού είναι ό,τι πρέπει νομίζω ...
- Ωραία ιδέα, είπε η μαμά. Ώρα για ύπνο όμως γιατί αν μείνουμε κι άλλο εδώ θα ξεπασιάσουμε κι εμείς και η Ασπρουλού σου.

Κατερίνα Αναγνώστου

Τι ήταν εκείνο που έκανε τον Ιβάν να σκέφτεται ότι ο Αϊ-Βασίλης δε θα έβρισκε το δρόμο για να φέρει το δώρο του;

Τι νομίζεις ότι έγραφε ο Ιβάν στο γράμμα που έστειλε στον Αϊ-Βασίλη; Τι θα έγραφες εσύ στο δικό σου;

Με τους συμμαθητές σου αναζητήστε παλιές κάρτες που να απεικονίζουν τον Αϊ-Βασίλη και ο καθένας ας φτιάξει την ιστορία του.

Κάλαντα Πρωτοχρονιάς

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά κι αρχή του Γεναρίου,
Άγιος Βασίλης έρχεται από την Καισαρεία,
βαστά εικόνα και χαρτί, χαρτί και καλαμάρι,
το καλαμάρι έγγραφε και το χαρτί μιλούσε.

– Βασίλη, πόθεν* έρχεσαι και πόθεν κατεβαίνεις;

– Από τη μάνα μ' έρχομαι και στο σχολειό μου

πάω.

– Κάτσε να φας, κάτσε να πιεις, κάτσε να

τραγουδήσεις,

κι αν είσαι και γραμματικός, πες μας

την άλφα-βήτα.

Και στο ραβδί του (α)κούμπησενα πει

την άλφα-βήτα

και το ραβδί του (ή)ταν ξερό, χλωρά βλαστάρια

βγάζει,

και πάνω στα βλαστάρια του πέρδικες

κελαηδούσαν.

Σ' αυτό το σπίτι που 'ρθαμε πέτρα να μη ραγίσει

κι ο νοικοκύρης του σπιτιού χρόνια πολλά να

ζήσει

και να μας και να μας καλοκαρδίσει.

Από τη Σωζόπολη

*πόθεν: από πού

**Σπύρος Καρδαμάκης,
«Ο Αϊ Βασίλης και η βασιλόπιτα»**

Έρθε η Πασχαλιά

– Έρθε η πασχαλιά!
λένε τα πουλιά
πάνω στα κλαδάκια.

– Έρθε η πασχαλιά
λεν όλο χαρά
και τα λουλουδάκια.

– Έρθε η πασχαλιά!
λέει, καθώς κυλά
και το ποταμάκι.

– Έρθε η πασχαλιά!
και τσουγκρίζει αυγά
το μικρό παιδάκι.

Χάρης Σακελλαρίου

Χρήστος
Γαρουφαλής,
«Τα πασχαλινά αυγά»
(λεπτομέρεια)

Το λαγουδάκι της Λαμπρή

Ολοχρονίς η χαρούμενη οικογένεια του κυρ Λαγού χοροπηδάει, τραγουδάει και πλέκει κοφινάκια για το Πάσχα. Και σαν φτάσουν οι μέρες της Λαμπρής, ο κυρ Λαγός φωνάζει στη γυναίκα του και τα παιδιά του:

«Εμπρός! Φορτώστε τα καλαθάκια στην πλάτη σας και δρόμο για την πολιτεία. Θα περάσουμε από το σπίτι της κυρά Πασχαλιάς πρώτα».

Και τα λαγουδάκια φορτώνονται τα μισογεμάτα από καραμέλες και σοκολάτες καλαθάκια τους και ξεκινούν για την κοντινή πολιτεία. Κατά το σούρουπο φτάνουν στο σπίτι της κυρά Πασχαλιάς.

«Χρόνια Πολλά, κυρά Πασχαλιά. Απογέμισέ μας τα καλάθια μας», της φωνάζουν.

Και η κυρά Πασχαλιά τους γεμίζει τα καλάθια τους με κόκκινα αυγά.

Βαριά φορτωμένα ύστερα τα λαγουδάκια, σα σκοτεινίασε, πήγανε κρυφά κρυφά στα μαγαζιά και πήρανε τη θέση τους μέσα στις βιτρίνες. Στύλωσαν περήφανα τα αυτάκια τους, σήκωσαν όρθια τα δυο μπροστινά τους ποδαράκια και περίμεναν να ξημερώσει για να 'ρθουν οι φίλοι τους τα παιδιά, πήγαν να τα καμαρώσουν.

Αχ! Τι χαρά, σαν μαζεύτηκαν μπρος στη βιτρίνα τα παιδάκια. Ποιο θα πάρει το γεμάτο κοφινάκι, ποιο θα πάρει το κόκκινο αυγό!

Σαν τέλειωσε η Πασχαλιάτικη γιορτή, τα λαγουδάκια γυρίσανε πάλι στο δάσος και άρχισαν να πλέκουν καλαθάκια για τη χαρούμενη γιορτή, που θα ξανάρθει την ερχόμενη Λαμπρή.

Αντιγόνη Μεταξά (θεία Λένα)

Ποιος γέμισε τα καλαθάκια με κόκκινα αυγά και σε ποιους έδωσαν οι λαγοί;

Ποιο δρόμο θ' ακολουθήσουν τα λαγουδάκια για να φτάσουν στη βιτρίνα;

**Ειρήνη Ηλιοπούλου,
«Ζαχαροπλαστείο»**

Μοιραστείτε ρόλους και «παίξτε» την ιστορία με τα λαγουδάκια στην τάξη. Μπορείτε να φτιάξετε χάρτινα καλαθάκια και να τα γεμίσετε με αυγά, καραμέλες και σοκολάτες. Στο τέλος χορέψτε όλοι μαζί με τη συνοδεία κάποιου πασχαλινού δημοτικού τραγουδιού, που μπορείτε να βρείτε σε διάφορα CD, όπως στα Πασχαλινά της Δόμνας Σαμίου.

Ο Χριστός και τα πουλιά

Κάποτε, λένε, έσκυψε ο Χριστός στα νερά μιας λίμνης και του έπεσε ο σταυρός και χάθηκε. Τότε μαζεύτηκαν γύρω του τα πουλάκια και θέλησαν να βοηθήσουν. Πρώτα πάει το περιστέρι, σκύβει στη λίμνη και βρέχει μόνο τα νύχια του. Ο Χριστός για να το θυμάται του βάζει κόκκινο χρώμα στα ποδαράκια του. Πάει το χελιδόνι, δεν καταφέρει τίποτα. Ο Χριστός του βάφει την κοιλίτσα του με άσπρο χρώμα. Στην καρδερίνα, που δεν μπόρεσε κι εκείνη να τα καταφέρει, βάφει κόκκινη τη μυτούλα και βάζει πιτσιλιές στα φτερά. Στην πέρδικα για σημάδι βάφει μύτη και πόδια κόκκινα, της σουσουράδας κάνει τρίχρωμη την ουρά της, στον κοκκινολαίμη –το λέει και τ' όνομά του– βάφει κόκκινο το λαιμό, στ' αηδόνι χαρίζει μελωδική φωνή. Έτσι συνεχίστηκε και στα άλλα πουλάκια, είτε μικρά είτε μεγάλα.

Τέλος, ένας αϊτός από ψηλά ζυγιάζεται και ορμά μέσα στα νερά και ανασύρει το σταυρό. Τότε ο Χριστός τον σφραγίζει στη ράχη και τον κάνει σταυραϊτό.

Λαϊκός θρύλος*

*λαϊκός θρύλος: διήγηση, δημιούργημα της φαντασίας του λαού

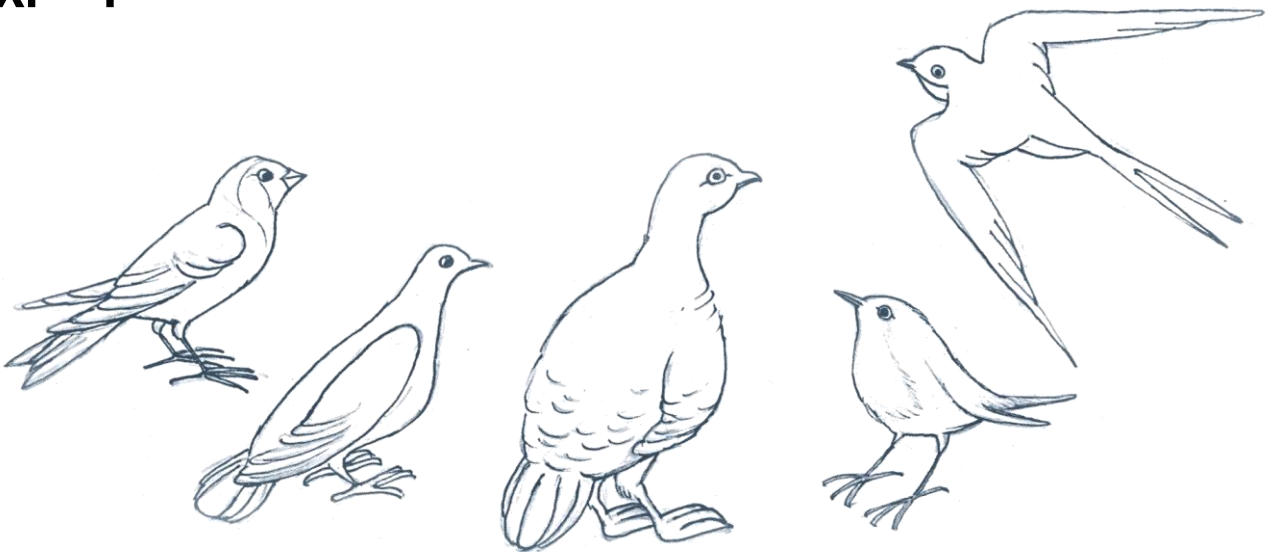
Απ' όλα τα πουλιά που προσπάθησαν να βοηθήσουν το Χριστό, μόνο ο σταυραϊτός τα καταφέρνει. Όμως ο Χριστός ανταμείβει όλα τα πουλιά. Γιατί πιστεύεις ότι το κάνει;

Το αίνιγμα «Από πάνω σαν τηγάνι, από κάτω σαν μπαμπάκι κι από πίσω σαν ψαλίδι» περιγράφει ένα από τα πουλιά, που αναφέρονται στη λαϊκή παράδοση που διάβασες. Μπορείς να μαντέψεις ποιο είναι;

Ποια χρώματα χάρισε ο Χριστός στο κάθε πουλί; Χρωμάτισε το κάθε πουλί με το σωστό χρώμα!

Η μουσική μπορεί να μιμηθεί το τιτίβισμα των πουλιών, όπως στο μουσικό παραμύθι του Σεργκέι Προκόφιεφ Ο Πέτρος και ο Λύκος. Αν υπάρχει αυτό το CD στο σχολείο σου, βρες ποιο μουσικό όργανο χρησιμοποιεί ο συνθέτης για να δώσει την εντύπωση ενός πουλιού που κελαηδεί.

**Το κάθε βότσαλο,
λειό ή τραχύ, το λέω πατρίδα.**

Σαράντος Παυλέας

**Θεόφιλος Χατζημιχαήλ,
«Ο ήρωας Μάρκος Μπότσαρης μαχόμενος»**

Ασπρογάλανο πανί

Μιλούσανε δυο νεράιδες:

- Τι σημαία να δώσουμε σ' αυτή τη χώρα; είπαν κι έδειξαν την Ελλάδα.
- Ας ρωτήσουμε την ίδια, είπε η μια.

– Ας ρωτήσουμε, συμφώνησε και η άλλη.

Βρήκαν την Ελλάδα να λούζεται σε μια καταγάλανη θάλασσα και να στεγνώνει κάτω από έναν ολόλαμπρο ήλιο.

– Κυρά, κυρά αρχόντισσα, κυρά μας παινεμένη, Ελλάδα δοξασμένη, τι χρώμα θέλεις να 'χει η σημαία σου;

– Να ρωτήσω τα παιδιά μου, είπε η Ελλάδα.

Τα μισά παιδιά της ζούσαν στη στεριά, παιδεύονταν* με τη γη και τα βουνά.

– Κυρά, κυρά αρχόντισσα, κυρά μας παινεμένη, Ελλάδα δοξασμένη, σκληρός ο τόπος. Και η δουλειά σκληρή. Μα άσπρα περιστέρια οι ψυχές μας. Γι' αυτό άσπρη, ολόασπρη τη θέμε* τη σημαία μας. Τα 'γραψε τα λόγια αυτά σε χρυσόδετο τεφτέρι* η Ελλάδα.

– Ας πάω τώρα να ρωτήσω και τ' άλλα μου παιδιά, τα παιδιά της θάλασσας, είπε η Ελλάδα.

Τα βρήκε να παλεύουν με τα δίχτυα. Να τα τραβούν με κόπο, γιατί ήταν γιομάτα απ' ασημένια λαχταριστά ψάρια.

– Κυρά, κυρά αρχόντισσα κυρά μας παινεμένη, Ελλάδα δοξασμένη, εμάς οι ψυχές μας είναι δοξασμένες στο γαλανό νερό.

*παιδεύονταν: αγωνίζονταν, δούλευαν

*θέμε: θέλουμε

*τεφτέρι: τετράδιο με σημειώσεις

Τούτη η θάλασσα η μεγάλη, που μας δίνει χαρά και ζωή, θέλουμε να χωρέσει τη σημαία μας.

Τα 'γραψε και τούτα τα λόγια η Ελλάδα σε χρυσόδετο τεφτέρι και το 'δωσε, το τεφτέρι, στις νεράιδες.

– Έτσι να γίνει, είπαν εκείνες.

Και τότε μέσα από την αφρισμένη θάλασσα βγήκε τ' ασπρογάλανο πανί κι απλώθηκε σε ουρανό και γη. Κείνη την ώρα ο ήλιος άστραψε, έσκυψε, φίλησε το πανί και το φίλημα του έγινε ένας ολόχρυσος σταυρός.

– Η σημαία μας, είπε η Ελλάδα. Η σημαία για τα παιδιά της στεριάς, για τα παιδιά της θάλασσας.

Γαλάτεια Σουρέλη

Ποια παιδιά της Ελλάδας έδωσαν το άσπρο και ποια το γαλάζιο χρώμα στη σημαία και γιατί;

Στις εικόνες βλέπεις διάφορα γραμματόσημα, που έχουν την ελληνική σημαία. Συζητήστε στην τάξη για τη σημασία του γραμματόσημου και φτιάξτε ένα δικό σας στο άδειο πλαίσιο, με θέμα τη σημαία.

Η γιορτή του «Όχι»

Κάτω απ' τη σημαία
στο σχολειό μπροστά
τα παιδιά γιορτάζουν,
τα Ελληνόπουλα

«Όχι στους τυράννους!
Όχι στη σκλαβιά!
Ζήτω η ειρήνη!
Ζήτω η λευτεριά!»

Ύστερα στο ηρώο
στέκουν σιωπηλά.
Κι ακουμπούν στην πλάκα
αγριολούλουδα.

Κώστας Καλαπανίδας

Παρατήρησε τις αφίσες του πολέμου του '40 και διάβασε τα κείμενα που τις συνοδεύουν. Συζητήστε στην τάξη για ποιο σκοπό γίνονται οι αφίσες. Φτιάξε μαζί με τους συμμαθητές σου αφίσες για τη γιορτή του «ΟΧΙ» και στολίστε με αυτές την τάξη.

Αφίσα της Βάσως Κατράκη

Αφίσα του Γιώργου Γραμματόπουλου

Τα ελληνάκια

Σε κάποιο νησί για χρόνια αφέντης ήταν ο Αγάς* και έκανε ότι αυτός ήθελε. Οι Έλληνες κάτοικοι έπρεπε να τον υπακούν, να του δίνουν μερίδιο από τη σοδειά χωρίς κανείς να τολμά να μιλήσει. Γι' αυτό πολλά παλικάρια ξενιτεύονταν στα καράβια. Ανάμεσά τους κι ο Γιώργης. Όταν γύρισε μετά από καιρό, βρήκε το χωριό άδειο και το Παγόني, το αγαπημένο πουλί της αδελφής του της Μαρίας, άρχισε να του διηγείται τι έγινε την Κυριακή, που γίνονταν οι γάμοι της Παγώνας και του Γιάννου.

Είχε πια νυχτώσει, αλλά το γλέντι συνεχιζότανε και θα συνεχιζότανε για πολύ ακόμα. Ο γαμπρός κι η νύφη χόρεψαν τον πρώτο το συρτό. Μετά χόρεψαν κι όλοι οι καλεσμένοι. Η Μαρία κι οι φίλες της τραγούδαγαν για την ομορφιά της νύφης. Το τουμπελέκι, το ούτι, το κλαρίνο συνόδευαν το χορό και το τραγούδι. Κι εκεί που όλα ήταν χαρούμενα, φάνηκε ο Αφέντης ο Αγάς με τους δικούς του. Συνηθισμένος να κάνει ό,τι θέλει, φώναξε:

– Κρασί και μεζέ για τα παλικάρια μου. Κι εσύ Μαρία, σήκω να χορέψουμε!

***Αγάς:** αξιωματούχος των Τούρκων

Όλοι πάγωσαν. Τέτοια προσβολή! Η Μαρία δεν τα 'χασε και με σταθερή φωνή του είπε:

– Δε χορεύω με το ζόρι!

Αυτό ήτανε. Η συνοδεία του Αφέντη του Αγά σήκωσε τα όπλα, οι δικοί μας τράβηξαν τα σπαθιά...

Του Γιώργη τα χείλια τρέμανε απ' το κακό του...

– Αρκετά! φώναξε και τράβηξε το σπαθί του. Τώρα θα δει!...

– Μη! Του φώναξαν οι άλλοι και τον κράτησαν σφιχτά απ' τα χέρια.

– Αφήστε με! Αρκετά πια με τον Αφέντη τον Αγά!

– Δεν έχει νόημα, Γιώργη, του είπαν οι άλλοι. Είμαστε λίγοι κι είναι πολλοί.

– Δεν είμαστε πια λίγοι, είπε ο Γιώργης. Και στ' άλλα τα χωριά το 'χουν αποφασίσει. Οι δικοί μας πού είναι τώρα;

– Οι ανήμποροι πήγανε σ' άλλα χωριά πιο ήσυχα. Οι νέοι βγήκαν στο βουνό*, είπε το Παγόني.

***βγήκαν στο βουνό: ανέβηκαν στο βουνό για ν' αντισταθούν στον αγά**

– Εμπρός, λοιπόν, για το βουνό!

Είχε ξεμυτίσει ο ήλιος απ' την ανατολή, όταν έφτασαν στους πρόποδες του βουνού. Όλα ήταν ήσυχα. Τίποτε δε φαινόταν, τίποτε δεν ακουγόταν... και ξαφνικά... κοκκίνισε το βουνό απ' τα φεσάκια* και μια ελληνική σημαία ξεδιπλώθηκε.

– Καλύτερα μιας ώρας ελεύθερη ζωή παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή!

Ήταν κοριτσίστικη φωνή, που το είπε, αλλά αρκετά δυνατή για να καταλάβει ο Γιώργης τη φωνή της Μαρίας. Με φτερά στα πόδια ανέβαιναν τώρα το βουνό, να ενωθούν με τους άλλους.

Ήταν 22 Μαρτίου του 1821.

Ευγενία Φακίνου

*φεσάκια: καπέλα που φορούν οι τσολιάδες

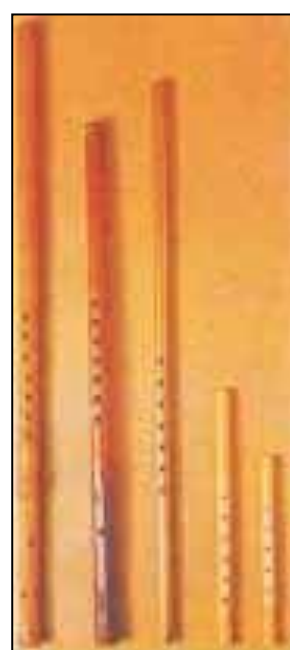
Την ιστορία αυτή την έγραψε η Ευγενία Φακίνου παρατηρώντας λαϊκά κεντήματα. Γράψε και συ τη δική σου ιστορία παρατηρώντας το παρακάτω κέντημα.

Μπατανία (κεντητό σκέπασμα κρεβατιού) από την Κρήτη

Τα μουσικά όργανα που βλέπεις στις παρακάτω εικόνες, για να βγάλουν ήχο, θα πρέπει ο οργανοπαίχτης να τα χρησιμοποιήσει με διαφορετικό τρόπο. Μπορείς να βρεις ποιοι είναι αυτοί οι τρόποι;

Λαϊκά όργανα: νταούλι, λαούτο

Μοιράσου τους ρόλους της ιστορίας με τους συμμαθητές σου και «παιξτε» τη σκηνή του γλεντιού. Για μουσική μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα τραγούδια από το CD Τραγούδια και σκοποί από διάφορες περιοχές της Ελλάδας της Δόμνας Σαμίου ή το CD Τραγούδια της Θράκης και της Μακεδονίας του Χρόνη Αηδονίδη ή όποιο άλλο CD με δημοτικά τραγούδια υπάρχει στο σχολείο σας.

Ο αγωνιστής με την πένα

- Τι έγινε το 1821;
- Η ελληνική επανάσταση.
- Και τι πετύχαμε με την επανάσταση;
- Να λευτερωθούμε από τη σκλαβιά.
- Και ποιοι το κατάφεραν αυτό;
- Οι ήρωες του '21.
- Δηλαδή τι έκαναν;
- Πήραν τα ντουφέκια, τα καριοφίλια και τα γιαταγάνια και πολεμώντας από ραχούλα σε ραχούλα κέρδισαν τη λευτεριά.
- Και ποιοι είναι αυτοί οι ήρωες;

Απ' όλες τις μεριές της τάξης ακούστηκαν ονόματα:

- Κολοκοτρώνης! Καραϊσκάκης! Ανδρούτσος! Διάκος! Μπουμπουλίνα!
- Τι οφείλουμε σ' αυτούς;
- Ευγνωμοσύνη και αγάπη.
- Γιατί τάχα;
- Γιατί μας χάρισαν τη λευτεριά.

Η δασκάλα μας πήρε βαθιά ανάσα. Φαινόταν ευχαριστημένη από τις απαντήσεις μας. Κι ωστόσο είπε:

- Ναι, αλλά...
- Αλλά;
- Παραλείψατε έναν ήρωα.
- Ποιον; Τον Κανάρη;
- Όχι!
- Τον Μπότσαρη;
- Όχι! Όχι! Ο ήρωας αυτός που ξεχάσατε δε φορούσε φουστανέλα!
- Και τι φορούσε;
- Κουστούμι!
- Κουστούμι; Και πώς πολεμούσε;
- Δεν πολεμούσε!
- Μα τότε τι ήρωας ήταν;
- Και δε μου λέτε, ήρωες είναι μόνο εκείνοι που μάχονται με όπλα;

Πραγματικά. Αυτό ήταν κάτι που δεν το είχαμε σκεφτεί.

- Στη ζωή υπάρχουν ήρωες, που δεν κρατούν πολεμικό όπλο. Είναι οι καθημερινοί ήρωες, που αγωνίζονται ο καθένας όπως μπορεί.

Ήταν τώρα η σειρά μας να την τρελάνουμε στις ερωτήσεις.

- Και πώς αγωνίστηκε ο ήρωας που ξεχάσαμε;
- Με την πένα του.
- Είναι όπλο η πένα;

- Είναι... Στα χέρια ενός ποιητή είναι.
- Κι ήταν ποιητής;
- Ναι!
- Και πώς τον έλεγαν;

Έγινε σιωπή στην τάξη. σταμάτησαν οι ερωτήσεις, σταμάτησαν και οι απαντήσεις. Ύστερα, η δασκάλα μάς είπε τονίζοντας μία μία τις λέξεις.

– Δίπλα στους ήρωες που αναφέρατε και που αγωνίστηκαν με ηρωισμό και αυτοθυσία, αγωνίστηκε και ο Διονύσιος Σολωμός. Δεν πήδησε ποτέ ραχούλες. Δεν κράτησε ποτέ πιστόλια. Δε μύρισε μπαρούτι. Μόνο από μακριά άκουγε το θόρυβο της μάχης. Κι όμως η πένα του πολεμούσε. Πολεμούσε με τους στίχους του. Μπορεί οι άλλοι ήρωες να μας χάρισαν τη λευτεριά, όμως ο ποιητής μάς έδωσε ένα σύμβολο. Και μάλιστα το έδωσε, όπως και την υπόλοιπη ποίηση του, στην απλή γλώσσα του λαού, που λίγοι γραμματισμένοι τη χρησιμοποιούσαν ως τότε.

Τα λόγια του ύμνου τα ξέρουμε όλοι απέξω. Αλλά για να δούμε καλύτερα τι θέλουν να πουν.

Σε γνωρίζω από την κόψη
του σπαθιού την τρομερή
σε γνωρίζω από την όψη
που με βία μετράει τη γη.

Απ' τα κόκαλα βγαλμένη
των Ελλήνων τα ιερά,
και σαν πρώτα ανδρειωμένη,
Χαίρε ω χαίρε, Ελευθεριά!

Βάλαμε τα δυνατά μας όλα τα παιδιά κι είπαμε
πολύ προσεκτικά τον εθνικό ύμνο, για ν' αναγαλ-
λιάσει η ψυχή του ποιητή καθώς λέγαμε
το τραγούδι του.

Αγγελική Βαρελά

Τι οφείλουμε στους ήρωες και γιατί;

Στον πίνακα παρατή-
ρησε και ονόμασε
τα όπλα και τα ρούχα
που φορά το ελληνόπουλο.
Συζήτησε με τους συμμαθητές
σου εάν το ελληνόπουλο
αυτό μπορεί να είναι κάποιος
«ήρωας» του '21.
Διηγήσου ή ζωγράφισε
μια ιστορία γι' αυτό.

Αλεξάντερ - Μαρί Κολέν,
«Το Ελληνόπουλο»

**Με κλαρίνα και με ντέφια
με λαούτα και βιολιά
θα χορέψουμε στ' αλώνι
νέοι, γέροι και παιδιά.**

Δημοτικό τραγούδι

**Πολύκλειτος Ρέγκος,
«Σκυριανό πανηγύρι»**

Ο Μέγας Αλέξανδρος και το Καταραμένο φίδι

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Αξιότιμοι κύριοι, κυρίες μου και παιδιά. Έχουμε παράσταση τον Αλέξανδρο το Μακεδόνα και το καταραμένο φίδι. Καθίστε, απόψε θα ξεποδαριαστούμε στο γλέντι. Θα φάμε, θα πιούμε και νηστικοί θα κοιμηθούμε. Ας πάω κι εγώ τώρα να ετοιμάσω την παράσταση.

(Ο Καραγκιόζης φεύγει. Ακούγεται το τραγούδι του Χατζηαβάτη και εμφανίζεται ο ίδιος).

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Ακούσατε, ακούσατε! αγάδες, πασάδες, ντερβισάδες, Ρώσοι, Πρώσσοι, Μπόερες, Οθωμανοί... Άγγλοι, Γάλλοι, Πορτογάλοι, Σέρβοι, Ρουμάνοι, Πολουνοί! ...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: (Μέσα από την καλύβα μ' ένα χασμουρητό). Ποιος ουρλιάζει όξω απ' την παράγκα μου και θα μου ξυπνήσει την οικογένεια, ο γρουσούζης!...

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Ακούσατε, ακούσατε...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Να, που να δαγκώσεις τη γλώσσα σου, γρουσούζη!

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Κατά διαταγήν του πολυχρονεμένου μας πασά, όποιος σκοτώσει...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Που να λυσσάξεις, τζαναμπέτη...
Φέρε εδώ αυτόνε...

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Θα πάρει τη βεζυροπούλα για
σύζυγο, εκατό λίρες μπαξίσι και μετά το θάνατο
του πασά θα λαμβάνει και τον θρόνον.
(Συγχρόνως πέφτει στο κεφάλι του ένα
καταβρεχτήρι*). Πω, πω... και δάγκωσα
τη γλώσσα μου...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: (Βγαίνοντας έξω απ' την παράγκα).
Τι έχεις, μωρέ γρουσουζή, και ουρλιάζεις απ' έξω
απ' την καλύβα μου σαν караβίσιος σκύλος;

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Φτου, φτου... Να, βρε παιδάκι
μου, τελαλώ*.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Και τι είσαι κόκορας και λαλάς;

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Τελαλώ, είπα. Μήπως είσαι
εύκολος να τελαλήσουμε μαζί; Θα πάρουμε
τέσσερις λίρες - δυο εσύ, δυο εγώ.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Αν είναι για λίρες, τότε πάμε! ...

*καταβρεχτήρι: ποτιστήρι

*τελαλώ: ανακοινώνω κάτι στον κόσμο με δυνατή
φωνή

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Άκου, λοιπόν, τι θα λες. Ό,τι λέω εγώ θα λες κι εσύ: “Ακούσατε, ακούσατε! ...”

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Αυτά τ’ ακούσαμε. Παρακάτω.
(Ο Χατζηαβάτης επαναλαμβάνει τα προηγούμενα).

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Εεε... σιγά, μωρέ! Ένα τσουβάλι λόγια μια χασιά τα ’κανες. Ένα ένα.

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Κατά διαταγήν του πασά...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Η συνταγή του πατσά... είναι...

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Όποιος φονεύσει...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Όποιος χωνέψει...

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Τον καταραμένο όφη*...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Το σκουριασμένο κόφτη...

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Θα παίρνει εκατό λίρες μπαξίσι*...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Θα τρώει ξύλο που θ’ αξίζει...

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Τη βεζυροπούλα για σύζυγο...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Θα παίρνει διαζύγιο...

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ: Και μετά το θάνατο του πασά θα λαμβάνει και τον θρόνον...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Αφού φουσκώσει απ’ τον πατσά, θα διαβάσει την εφημερίδα τον “ΧΡΟΝΟΝ”.

*όφη/όφης: φίδι

*μπαξίσι: φιλοδώρημα

**ΧΑΤΖΗΒΑΤΗΣ: Λοιπόν, καλή δουλειά,
Καραγκιόζη, και καλή αντάμωση.**

Ευγένιος Σπαθάρης

**«Θα φάμε, θα πιούμε και νηστικοί θα
κοιμηθούμε!» Τι εννοεί με αυτά τα λόγια
ο Καραγκιόζης;**

**Μπορείς να ονομάσεις καθεμιά από
τις παρακάτω φιγούρες; Ποιες άλλες από
το Θέατρο Σκιών γνωρίζεις; Φτιάξε όποια σου
αρέσει.**

Παροιμίες*

Ευχή γονιού αγοράζε
και στα βουνά περπάτα

Το μήλο κάτω από
τη μηλιά θα πέσει.

Μετά τη βροχή
βγαίνει ο ήλιος.

Η αλεπού δέκα χρονών
και το αλεπουδάκι έντεκα.

*παροιμίες: σύντομες φράσεις με κρυμμένο νόημα, που άλλο λένε κι άλλο εννοούν

Γλωσσοδέτες*

Άσπρη πέτρα ξέξασπρη
κι απ' τον ήλιο ξεξασπρότερη

Πίτα σπανακόπιτα
σπανακολαδόπιτα.

Αφού συζητήσετε στην τάξη για τη σημασία των παροιμιών, σκεφτείτε παραδείγματα από τη σχολική ζωή, στα οποία θα ταίριαζαν κάποιες από αυτές.

Γνωρίζεις κάποια παροιμία; Από ποιον την άκουσες και πού; Γνωρίζεις τι σημαίνει;

*γλωσσοδέτες: φράσεις που πρέπει να πεις χωρίς να μπερδευτείς

Δημιουργήστε ένα άλμπουμ με παροιμίες και γλωσσοδέτες, που θα συγκεντρώσετε από τους παππούδες και τις γιαγιάδες της γειτονιάς σας.

Ζωγράφισε ό,τι θέλεις για μια παροιμία ή ένα γλωσσοδέτη που θα διαλέξεις.

[Οι τηγανίτες του Τραγοπόδη]

Το ζώο προχωρούσε αργά αργά κι ο Λάμπης πίσω του με το σκούφο του χαμηλά στ' αυτιά και τα χέρια χωμένα στις τσέπες, ώσπου φτάσανε στο Ξέφωτο, κοντά στο δάσος. Το φεγγάρι είχε ανέβει τώρα στον ουρανό κι ασήμωνε δέντρα και κλαδιά με το φως του. Κι εκεί που περπατούσανε, βλέπει ξαφνικά το παιδί ένα πράγμα, χλαπ! να πηδάει στο σαμάρι του μουλαριού, ανάμεσα στα δυο σακιά με το αλεύρι. Το μουλάρι τρόμαξε κι άρχισε να τρέχει.

– Σιγά σιγά, φιλαράκο μου, ακούστηκε τότε μια φωνίτσα ψιλή και δυο χεράκια τριχωτά έπιασαν το καπίστρι* και το σταμάτησαν, ένα κεφάλι γύρισε πίσω και κοίταξε το παιδί.

– Γεια σου Λάμπη! φώναξε χαρούμενα.

Ο Λάμπης είδε στο φως του φεγγαριού ένα κοντό ανθρωπάκι με τριχωτό μούτρο, μεγάλο στόμα και δυο ματάκια που μπιρμπιλίζανε* γεμάτα πονηριά και στη στιγμή κατάλαβε τι ήταν.

«Δυστυχία μου», είπε μέσα του, «καλικάντζαρος!» κι έκλεισε το στόμα του σφιχτά.

*καπίστρι: χαλινάρι

*μπιρμπιλίζανε: παιχνιδίζαν

– Καλικάντζαρος, μάλιστα! είπε αυτός, σαν να κατάλαβε τι συλλογίστηκε το παιδί. Φοβήθηκε;

Μα ο Λάμπης δεν άνοιξε το στόμα του ν' απαντήσει.

– Φοβάσαι, Λάμπη; ρώτησε πάλι ο καλικάντζαρος.

Μιλιά ο Λάμπης.

– Γιατί τρόμαξες, δε μ' ακούς;

– Δε..., δε θα μου κάνεις κακό; ψιθύρισε τέλος ο Λάμπης ξεψυχισμένα.

– Κακό; Και γιατί να σου κάνω κακό; είπε ο καλικάντζαρος.

– Δε...δε...δε θα μου πάρεις τη μιλιά; ρώτησε τρομαγμένος ο Λάμπης.

– Χι, χι, χι...να σου πάρω τη μιλιά; γέλασε με την καρδιά του ο καλικάντζαρος. Αμή, εγώ ο κακομοίρης κάνω πώς και πώς να βρω κανένα να κουβεντιάσω, που στενοχωριέμαι μόνος μου στις ερημιές, κι εσύ λες να σου πάρω η μιλιά; Τι να την κάνω τη μιλιά σου, Λάμπη μου; Η δική μου με φτάνει και με παραφτάνει. Μίλα ελεύθερα, δεν έχεις τίποτα να φοβηθείς από μένα!

Του Λάμπη πήγε η καρδιά του στον τόπο της κι είπε μέσα του: «Ωραία! ... να που είδα και καλικάντζαρο! ... τυχερός είμαι!»

– Πώς σε λένε; ρώτησε τότε ξεθαρρεμένος.

– Τραγοπόδη! Εξαιτίας των ποδαριών μου που είναι τραγίσια, είπε ο καλικάντζαρος.

– Ω! δε φαίνεται πολύ, φώναξε ο Λάμπης. Αν μάλιστα δε μου το 'λεγες, ούτε θα το πρόσεχα καθόλου. Τα μάτια σου όμως είναι πολύ έξυπνα και καταλαβαίνει κανείς πως το μυαλό σου είναι ανθρωπινό.

Ο Τραγοπόδης ευχαριστήθηκε μ' αυτά τα λόγια.

– Είσαι ευγενικό παιδί, Λάμπη, είπε. Και μια που το 'φέρε η τύχη να γνωριστούμε, πες μου τι πράγμα θέλεις να σου κάνω.

Ο Λάμπης συλλογίστηκε πάλι κάμποση ώρα.

– Τότε αυτό που θέλω πιο πολύ είναι να γίνει καλά η θεια- Μαριώ, η γειτόνισσά μας. Είναι άρρωστη πολλές μέρες τώρα κι έχει δυο μικρά παιδιά. Την αγαπάμε πολύ τη θεια-Μαριώ. Τα βράδια έρχεται σπίτι μας και κάθε χρόνο σαν απόψε, την Παραμονή, ψήνουμε μαζί τις τηγανίτες στο τζάκι και λέμε παραμύθια.

– Λάμπη, είπε ο Τραγοπόδης, βλέπω πως δεν είσαι μονάχα ευγενικό παιδί, μα και καλό, κι γνώρισα. Αυτό που ζητάς θα γίνει. Εμένα όμως τι θα μου δώσεις; Γιατί κάτι πρέπει να μου δώσεις κι εσύ, έτσι είναι ο νόμος των καλικάντζαρων.

Ο Λάμπης έξυσε το κεφάλι του.

– Τι να σου δώσω; έκανε. Θέλεις το λάστιχό μου; είναι καινούριο.

– Όχι, είπε ο Τραγοπόδης, δε μου χρειάζεται. Θα μου δώσεις πέντε τηγανίτες μεγάλες και καλοψημένες με μπόλικο μέλι απάνω. Σύμφωνοι;

– Σύμφωνοι! φώναξε ο Λάμπης ολόχαρος, που γλίτωσε το λάστιχό του.

Όμως πού θα σε βρω να σου τις δώσω;

– Θα τις βάλεις τα μεσάνυχτα έξω στο πεζούλι της αυλής σας κι εγώ θα 'ρθω να τις πάρω. Και τώρα, γεια σου, πάω λιγάκι στο μύλο του μπαρμπα-Σταύρου. Κι όπως η θεια-Σταύραινα είναι αφηρημένη πού και πού, θα καταφέρω να της αρπάξω καμιά σπανακόπιτα.

– Γεια σου, Τραγοπόδη, είπε ο Λάμπης.

Ο καλικάντζαρος με δυο πηδήματα πέρασε το ξέφωτο και χώθηκε στο δάσος κι ο Λάμπης με το μουλάρι του τράβηξε κατά το χωριό. Σαν έφτασε στο σπίτι του, ξεφόρτωσε το αλεύρι, πήγε το μουλάρι στο στάβλο κι ύστερα μαζί με τον πατέρα του έμπασαν τα σακιά στο σπίτι. Η Ασημούλα ζύμωσε γρήγορα γρήγορα κι έβαλε το ζυμάρι κοντά στη φωτιά ν' ανεβεί. Κι όταν ανέβηκε και φούσκωσε και ξεχείλισε στη λεκάνη, η μάνα έστησε το τηγάνι στη φωτιά και η Ασημούλα κάθισε δίπλα στο σοφρά* κι άρχισε να πλάθει τις τηγανίτες.

Ο νους του Λάμπη ήταν αλλού.

*σοφράς: χαμηλό τραπέζι

«Λες να με γέλασε ο καλικάντζαρος;» έλεγε μέσα του και καθόταν στο σκαμνάκι του αμίλητος και συλλογισμένος.

Πέρασε κάμποση ώρα. Κι έξαφνα... έξαφνα η πόρτα άνοιξε βιαστικά κι η θεια-Μαριώ μπήκε μέσα γελαστή, τυλιγμένη στο μάλλινο σάλι της. Πίσω ακολουθούσανε τα παιδιά της.

– Θεια-Μαριώ! φώναξε ο Λάμπης ολόχαρος κι έτρεξε να βάλει ένα σκαμνί στη γωνιά. Θεια-Μαριώ καλωσόρισες! Είσαι καλά τώρα;

– Καλά, παιδάκι μου, είπε η θεια-Μαριώ με χαμόγελο, καλώς σας βρήκα!

Και κάθισε στο σκαμνί της.

Τα παιδιά γύρω στο σοφρά πλάθανε τηγανίτες. Η Ασημούλα έπλαθε ανθρωπάκια και κουλουράκια και τα παιδιά της θειας-Μαριώς πλάθανε μαργαρίτες και μπαστουνάκια. Κι ο Λάμπης έπλασε πέντε μεγάλες τηγανίτες, που ψηθήκανε και ροδοκοκκινίσανε μέσα στο λάδι τους. Τις μέλωσε ο ίδιος καλά καλά, τις έβαλε σ' ένα πιατάκι και πήγε και τις άφησε έξω, στο πεζούλι της αυλής.

– Τραγοπόδη, είπε, σου 'φερα τις τηγανίτες σου! Δε με γέλασες! Σ' ευχαριστώ!

– Και μπήκε μέσα στην κάμαρα για ν' ακούσει το παραμύθι.

Πιπίνα Τσιμικαλή

Γιατί ο καλικάντζαρος αντάμειψε τον Λάμπη;

Τι έχεις ακούσει εσύ για τους καλικάντζαρους και από πού το έχεις μάθει; Ρώτησε τον παππού, και τη γιαγιά να σου πουν τι πίστευαν γι' αυτούς οι άνθρωποι τα παλαιότερα χρόνια.

Ο Τραγοπόδης οφείλει το όνομά του στα πόδια του. Ζωγράφισε μια παρέα καλικάντζαρων και δώσε στον καθένα κάποιο όνομα που να έχει σχέση με ένα χαρακτηριστικό του.

Χελιδόνισμα

Την πρώτη μέρα του Μάρτη τα παιδιά επισκέπτονται τα σπίτια τραγουδώντας το τραγούδι της Χελιδόνας για να δείξουν το τέλος του χειμώνα και τον ερχομό της άνοιξης.

Έρθε, ήρθε χελιδόνα,
ήρθε κι άλλη μεληδόνα,
κάθισε και λάλησε,
και γλυκά κελάηδησε:
«Μάρτη, Μάρτη μου καλέ,
και Φλεβάρη φοβερέ,
κι αν φλεβίσεις κι αν τσικνίσεις*,
καλοκαίρι θα μυρίσεις.
Κι αν χιονίσεις, κι αν κακίσεις,
πάλιν άνοιξη θ' ανθίσεις».

Δημοτικό τραγούδι από τη Θράκη

***ΤΣΙΚΝΙΖΩ**: ψήνω φαγητό τόσο ώστε να «ψιλοκαεί» και να μυρίσει

δραστηριότητες

Στις παρακάτω εικόνες, βλέπεις τη «Χελιδόνα». Μπορείς να φτιάξεις τη δική σου και την πρώτη μέρα του Μάρτη να πεις τα κάλαντα.

β. «Η χελιδόνα» από τη Θεσσαλία

α. «Χελιδόνισμα» από την Αγριανή Σερρών

Αν ρωτήσεις τους γονείς, τους παππούδες ή και άλλους μεγαλύτερους, θα σου πουν και άλλα τραγούδια (κάλαντα) που λέγανε, όταν ήταν παιδιά. Παρόμοια τραγούδια μπορείς να βρεις σε διάφορα CD, όπως στην Περπερούνα και άλλα τραγούδια του λαού μας για παιδιά της Δόμνας Σαμίου.

Τα δύο αδέρφια

Δύο αδέρφια καλλιεργούσαν μαζί ένα κομμάτι γης και μοιράζονταν τη σοδειά. Ένα βράδυ που ο καθένας ετοιμαζόταν να αποθηκεύσει το μερίδιό του, ο ένας από τους δύο αδερφούς σκέφτηκε και είπε:

– Ο αδερφός μου είναι παντρεμένος και έχει δυο παιδιά. Αυτό του προκαλεί έγνοιες και έξοδα που εγώ δεν έχω. Επομένως εκείνος έχει περισσότερη ανάγκη αυτή τη σοδειά από εμένα. Θα του μεταφέρω μερικά σακιά στα κρυφά. Επειδή ξέρω καλά ότι αν του το προτείνω, θα αρνηθεί. Σηκώθηκε, κουβάλησε μερικά σακιά στον αχυρώνα αδελφού του και γύρισε να ξαπλώσει. Όμως ο άλλος αδελφός σηκώθηκε λίγο αργότερα και είπε:

– Δεν είναι δίκαιο εγώ να έχω το μισό σιτάρι από το χωράφι μας. Ο αδερφός μου δεν έχει γνωρίσει ακόμα τις χαρές της οικογενειακής ζωής. Έχει ανάγκη να βγαίνει και να διασκεδάζει, πράγματα που κοστίζουν ακριβά. Θα του μεταφέρω επομένως ένα μέρος του σιταριού μου.

Σηκώθηκε λοιπόν για να μεταφέρει μερικά σακιά σιταριού στο γειτονικό αχυρώνα.

Το επόμενο πρωί, ο καθένας από τους αδερφούς έμεινε έκπληκτος, επειδή βρήκε στον αχυρώνα του την ίδια ποσότητα σιταριού με την προηγούμενη.

Κάθε χρόνο, την εποχή της συγκομιδής, ξανάρχιζαν το ίδιο. Και ποτέ δεν μπορούσαν να καταλάβουν με ποιο μαγικό τρόπο ο αριθμός των σακιών ήταν πάντα ο ίδιος.

Παραμύθι από τη Μέση Ανατολή

Θυμάσαι να έχεις δώσει κι εσύ κάτι σε κάποιον άλλο, αντί να το κρατήσεις για τον εαυτό σου;

Ρώτα τον παππού ή τη γιαγιά σου να σου πουν ιστορίες από τον καιρό του θερισμού στην εποχή τους.

Βάλε στη σωστή σειρά τις εικόνες για να δείξεις πώς από το σιτάρι φτιάχνουμε ψωμί.

Λίχνισμα

Άλεσμα

Ζύωμα

Αλώνισμα

Έργο
του Θεόφιλου
Χατζημιχαήλ

Ψήσιμο

Θερισμός

Αινίγματα*

Μικρή μικρή νοικοκερά*
μεγάλη πίτα κάνει.

Τι είναι;

Πράσινο παλάτι, κόκκινα λουλούδια και μαύροι
καλόγεροι κάθονται μέσα.

Τι είναι;

Πάπλωμα παπλωματίζει,
πα* στη γη χαμοκυλιέται,
πιο πολλές φορές μουγκρίζει.

Τι είναι;

***αινίγματα:** σύντομες φράσεις, που μέσα από
την περιγραφή ενός πράγματος σε καλούν να
μαντέψεις κάτι άλλο

***νοικοκερά:** νοικοκυρά

Μια βαρκούλα φορτωμένη
στη σπηλίτσα πάει και μπαίνει.

Τι είναι;

Πρόβλημα

Ο παπάς κι η παπαδιά,
ο Γιάννης κι η Μαρία,
έξι αυγά ψήσανε
και φάγανε από τρία.

Παιχνίδι με αινίγματα: Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Κάθε ομάδα θα πρέπει να εικονογραφήσει ένα αίνιγμα με τη λύση του σε ξεχωριστά κομμάτια χαρτί. Τοποθετήστε τις ζωγραφιές σας στο ταμπλό της τάξης ανακατεμένες. Μετά προσπαθήστε να ταιριάξετε τις ζωγραφιές των αινιγμάτων με τις λύσεις τους. Το παιχνίδι τελειώνει, όταν βρείτε όλες τις σωστές λύσεις.

*πα:πάνω

Αφού βρεις πόσα είναι τα πρόσωπα του προβλήματος που μοιράζονται τα αυγά, ένωσε με μία γραμμή αυτά που έφαγε ο καθένας τους.

παπα Γιάννης

παπαδιά Μαρία

Στον κομπιούτερ τικι-τικι γυροφέρνει το ποντίκι

Θέτη Χορτιάτη

Σοφία Ζαραμπούκα [Αστρόγατος]

Κύριε Ντεσιμπέλ...

Να λιγώνειται στο κλάμα
το μικρό μου το αδερφάκι,
έξω κομπρεσέρ, καμιόνια,
μια Γιαμάχα, Καβασάκι,
πάνω ραδιοτσιρίδες
που σου σπαν τις ωτοασπίδες*
κι ένα στερεοφωνικό,
φονικό
να κουνιέται ο πολυέλαιος,
κύριε Ντεσιμπέλ μου, έλεος!

***ωτοασπίδες:** ειδικό κάλυμμα των αυτιών για να μην ακούμε δυνατούς θορύβους

Και το βίντεο των κάτω
στη διαπασών* να παίζει
μια ταινία, δράση όλο,
να «ξυπνούν» οι Κογκολέζοι.
Η κυρία η από πλάι
δυνατά σαν πολυβόλο,
να μιλάει, να μιλάει,
κι εγώ πού 'μαθα πως τάχα
είν' η σιωπή χρυσάφι...
κύριε Ντεσιμπέλ, νισάφι*!

Δημήτρης Μανθόπουλος

*στη διαπασών: στην πιο δυνατή ένταση

*νισάφι: φτάνει πια!

Ποιους ενοχλητικούς θορύβους ακούει το παιδάκι στο ποίημα;

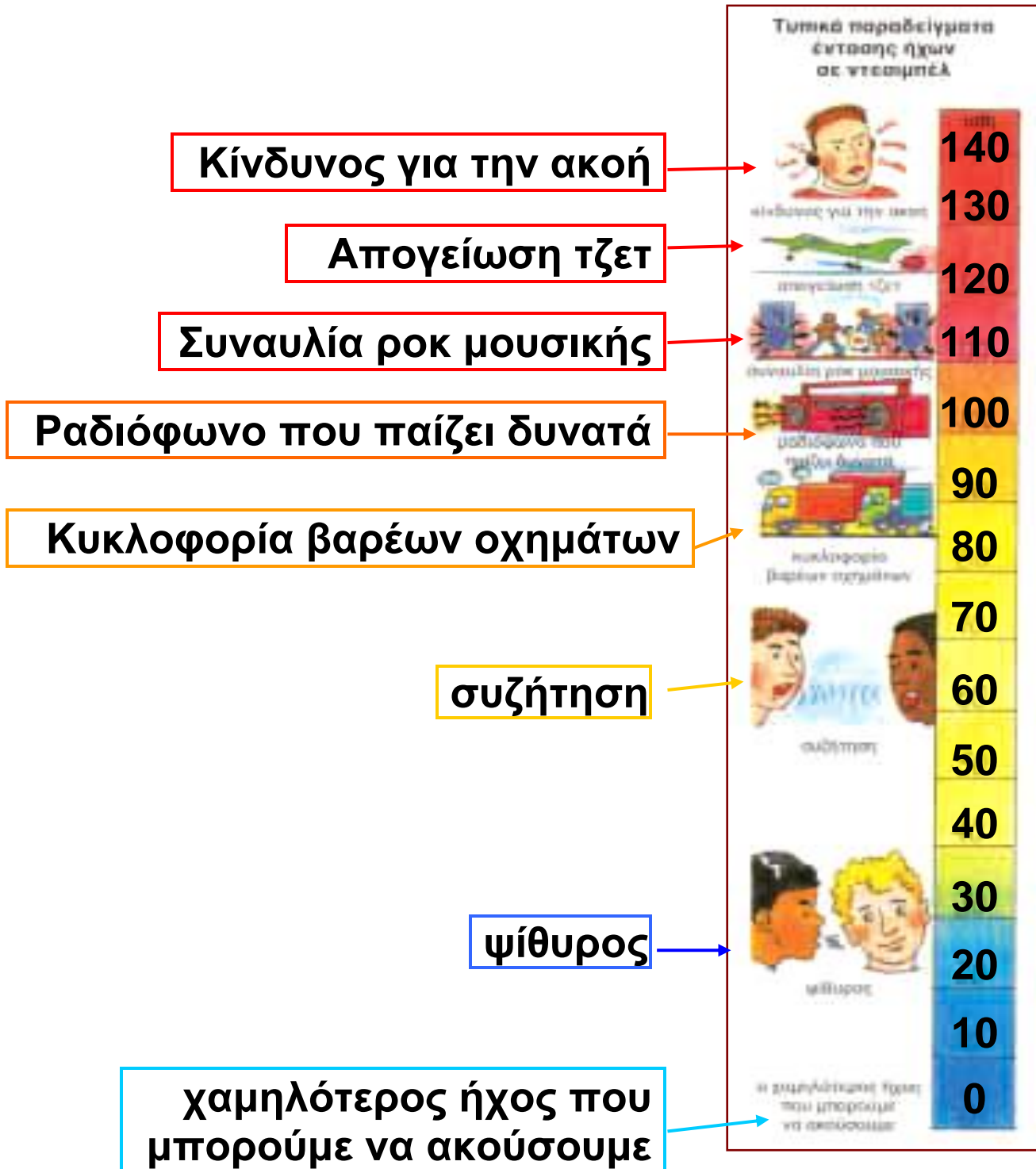

Ο Αλεξάντερ Γκράχαμ Μπελ ήταν ένας επιστήμονας που ασχολήθηκε με τους ήχους. Αργότερα άλλοι επιστήμονες όταν θέλησαν να μετρήσουν την ένταση των ήχων, δηλαδή το πόσο δυνατά φτάνουν στα αυτιά μας οι διάφοροι ήχοι, κατασκεύασαν μια «σκάλα» ήχων. Στη βάση της σκάλας έβαλαν τους πιο αδύναμους ήχους. Κάθε σκαλοπάτι έδειχνε ένα βαθμό Ντεσιμπέλ.

Παρατήρησε στη παραπάνω εικόνα ότι όσο ανεβαίνουμε τη «σκάλα» τόσο πιο δυνατοί είναι οι ήχοι.

Οι αριθμοί δείχνουν τη δύναμη του ήχου, δηλαδή τους βαθμούς Ντεσιμπέλ(db)

Τυπικά παραδείγματα έντασης ήχων σε ντεσιμπέλ

Διάφοροι ήχοι ανάλογα με την έντασή τους σε ντεσιμπέλ

**Με το μαγνητοφωνάκι σου ηχογράφησε
θορύβους της γειτονιάς σου και μετά παίξε με
τους συμμαθητές σου το παιχνίδι
της αναγνώρισής τους.**

Η ηλεκτρική σκούπα και η λαχτάρα των δύο φίλων

Ο Καρυδάκης, ένα μικρό καρύδι και η Ζαχαρούλα, ένας τόσοσ δα κόκκος ζάχαρης, συναντιούνται όταν η κυρία Μαριάννα αποφασίζει να κάνει καρυδόπιτα. Γίνονται φίλοι και επειδή θέλουν να γυρίσουν τον κόσμο, το σκάνε από τη λεκάνη. Με έναν πήδο βρίσκονται στο πάτωμα και τότε αρχίζουν οι περιπέτειες.

— ύπνησαν από τον τρομαχτικό θόρυβο της ηλεκτρικής σκούπας. Πάνω κάτω, πάνω κάτω, η κυρία Μαριάννα την περνούσε στα χαλιά κι εκείνη ρουφούσε ό,τι έβρισκε στο δρόμο της. Τρομοκρατημένη η Ζαχαρούλα σφιχταγκάλιασε τον Καρυδάκη. Μα ο Καρυδάκης δε φοβήθηκε λιγότερο.

– Φαίνεται δεν είναι τυχερό μας να γνωρίσουμε τον κόσμο. Όπου να' ναι αυτό το θηρίο θα μας καταπιεί, είπε.

Δεν τους έφτανε η τρομάρα του θανάτου που τους πλησίαζε, πήραν κι άλλη λαχτάρα. Μια στρογγυλή, κρυστάλλινη μπαλίτσα ξεκόλλησε από τον πολυέλαιο κι έπεσε κάτω με τέτοια φόρα, που αν τους έβρισκε, θα τελείωνε η ιστορία μια ώρα αρχύτερα, αφού δε θα υπήρχε πια Καρυδάκης και Ζαχαρούλα.

Ευτυχώς δεν έπεσε πάνω τους, αλλά πολύ κοντά τους. Και όχι μόνο αυτό! Με τη φόρα που είχε τίναξε το χαλί γύρω, τίναξε τον Καρυδάκη με τη Ζαχαρούλα και βρέθηκαν - τι τυχεροί που ήταν - πάνω στην ηλεκτρική σκούπα.

Βέβαια δεν πέρασαν και τόσο ευχάριστα. Η κυρία Μαριάννα πήγαινε τη σκούπα πάνω κάτω, πάνω κάτω! Η Ζαχαρούλα ζαλίστηκε. Ο Καρυδάκης τα έβλεπε όλα γύρω του να χοροπηδούν. Χρειαζόταν μεγάλη προσπάθεια για να κρατηθούν και να μην κατακυλήσουν.

Η κυρία Μαριάννα αφού καθάρισε το χαλί του σαλονιού, προχώρησε για να καθαρίσει το χαλί του καθιστικού. Ευτυχώς εκείνη τη στιγμή χτύπησε το τηλέφωνο. Άφησε κάτω κοντά στην ανοιχτή πόρτα τη σκούπα κι έτρεξε να το σηκώσει.

Χωρίς να χάσουν καιρό αν και ήταν ζαλισμένοι και καταφοβισμένοι, οι δυο φίλοι έπιασαν σφιχτά τα χέρια, μέτρησαν ως το τρία, έβαλαν όλη τους την καρυδοζαχαρένια δύναμη, πήδηξαν και βρέθηκαν έξω από το σπίτι!

Φιλίτσα Χατζηχάννα

δραστηριότητες

Τι νομίζεις ότι συνέβη στους δύο ήρωες της ιστορίας μόλις βγήκαν έξω από το σπίτι; Χωριστείτε σε ομάδες και συνεχίστε την ιστορία. Μετά κάθε ομάδα ας αφηγηθεί τη δική της.

Αν είχες μία ηλεκτρική σκούπα που θα μπορούσε να «εξαφανίζει» τα πάντα, τι ή ποιον θα ζητούσες να ρουφήξει και γιατί;

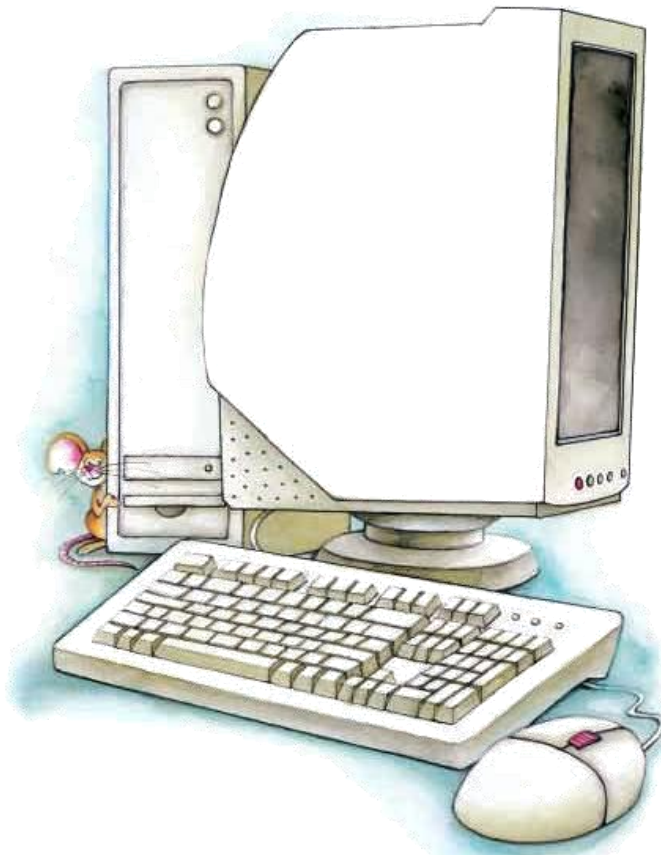

Η σκούπα και το τηλέφωνο είναι δυο συσκευές που υπάρχουν συνήθως στα σημερινά σπίτια. Ποιες άλλες συσκευές έχει το σπίτι σου; Με τους συμμαθητές σου φτιάξε έναν κατάλογο με αυτές.

Χωριστείτε σε ομάδες και καθεμία ας διαλέξει να μιμηθεί με ήχους και κινήσεις κάποια ηλεκτρική συσκευή του σπιτιού. Παρουσιάστε τις μιμήσεις σας και προσπαθήστε να ανακαλύψετε τις συσκευές που μιμούνται οι άλλοι.

Ο υπολογιστής μου

Στον κομπιούτερ τικι - τικι
γυροφέρνει το ποντίκι
πάει με το δικό μου χέρι
ψάχνω να' βρω πόσα ξέρει

αν τα θέλω, μου μαθαίνει
από μένα περιμένει
καύσιμά του το μυαλό μου
το γεμίζω για καλό μου

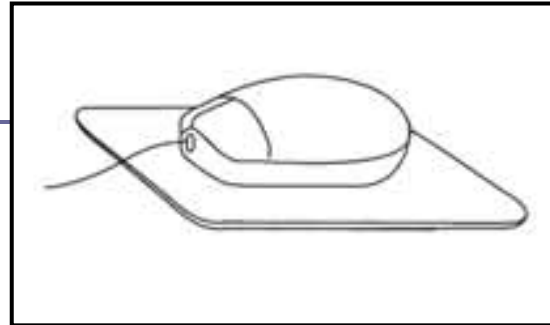
είναι άξιος βοηθός μου
φίλη μηχανή του κόσμου
τάχα, θα μπορούσε η γνώση
και καρδούλα να του δώσει;

Θέτη Χορτιάτη

δραστηριότητες

Αν ήσουν εσύ ο κατασκευαστής των υπολογιστών, πώς αλλιώς θα ονόμαζες το «ποντίκι»; Δικαιολόγησε την ονομασία που θα του δώσεις. Ρώτησε γι' αυτό και τους συμμαθητές σου.

Το ποντίκι του υπολογιστή

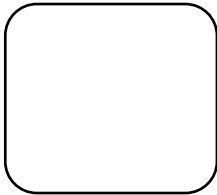
Στάσου μπροστά στην οθόνη ενός υπολογιστή. Παρατήρησε τα «εικονίδια» της οθόνης. Κάνε με το ποντίκι «κλικ» στα παρακάτω «εικονίδια». Τι θα συμβεί;

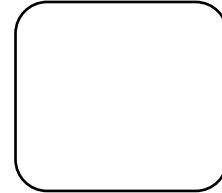
πίσω

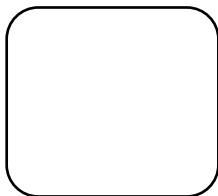
**Μπορείς να ζωγραφίσεις δικά σου
«εικονίδια» για τις παρακάτω εργασίες
του υπολογιστή σου;**

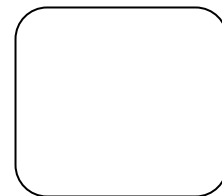
**Ακούω
Μουσική**

**Κλείνω
τον υπολογιστή**

**Βλέπω τις αγαπημένες
μου φωτογραφίες**

Σχεδιάζω

Ο Σαλίγκκαρος βγαίνει αμαξάδα

– Αχ, δείτε! Δείτε! Η βροχή σταμάτησε, κι ο κυρ Σαλίγκκαρος μπήκε στ' αμαξάκι του να πάει αμαξάδα.

– Μπικ! Μπικ! Κορνάρει να τον δουν οι φίλοι του. Μπικ! Μπικ και καμαρώνει. Μα της τροχαίας τα σήματα ούτε που τα κοιτά.

Περνά με το πορτοκαλί. Δε σταματά στο κόκκινο. Και μπικ! μπικ! συνέχεια κορνάρει.

Κι όλοι γυρνούν, τον βλέπουνε. Πώς τον προσέχουν! Τι καλά! Ως κι ο τροχονόμος, που φρρρ! φρρρ! με τη σφυρίχτρα του σφυρίζει και τον σταματά.

Γελά ο κυρ Σαλίγκκαρος, κορδώνεται. Κι όπως ο τροχονόμος τον ζυγώνει σκέπτεται όλο χαρά:
– Αχ, φαίνεται θα μου δώσουν το βραβείο του πιο καλού οδηγού! Πως θα τον γράψει ο τροχονόμος για παράβαση και θα πληρώσει πρόστιμο ούτε που το βάζει με το νου.

Ζωή Κανάβα

δραστηριότητες

Ποιο είναι το λάθος του κυρ Σαλίγκαρου;

Τι «βραβείο» νομίζεις ότι ταιριάζει στον κυρ Σαλίγκαρο;

Στον πίνακα παρατήρησε τα χρώματα και τα σχήματα και συζήτησε με τους συμμαθητές σου τον τρόπο με τον οποίο ο καλλιτέχνης ζωγράφισε ένα ατύχημα με αυτοκίνητο. Ζωγράφισε κι εσύ ή διηγήσου ένα ατύχημα.

Δ. Μυταράς, «Το ατύχημα»

Το ρολόι της Μάρως

Ένα ρολόι ήθελε η Μάρω. Ένα μικρό ρολόι δικό της και τίποτ' άλλο. Η μαμά όμως, έλεγε πως έπρεπε πρώτα να μάθει την ώρα. Και την ώρα η Μάρω δεν την ήξερε... Προσπάθησε κάποτε να τη μάθει, μα της φάνηκε δύσκολη. Αν είχε, ωστόσο, ένα ρολόι με λουράκι κόκκινο, που να το φοράει στο χέρι και να κάνει τικ-τακ όταν τ' ακουμπούσε στ' αφτί, σίγουρα θα μάθαινε να λέει την ώρα – και γρήγορα μάλιστα.

Έτσι νόμιζε η Μάρω, έτσι νόμιζε κι η γιαγιά. Και της χάρισε ένα ρολόι στα γενέθλιά της, ίδιο σαν εκείνο που ονειρευόταν.

– Έλα τώρα, καημένη, μην κάνεις έτσι, είπε ύστερα η γιαγιά στη μαμά, που δε φαινόταν και τόσο ευχαριστημένη. Δεν είναι δα και τόσο σπουδαίο. Ένα παιδικό ρολογάκι... Χαρά στο πράγμα. Ήταν άλλωστε, τόσο φτηνό... Και να δεις που τώρα το παιδί θα μάθει να μας λέει και τι ώρα είναι.

Το παιδί ήταν η Μάρω. Κι η Μάρω –ε, τώρα δε γινόταν αλλιώς– έπρεπε να τη μάθει την ώρα. Κόντευε, άλλωστε, να γίνει έξι χρονών. Δεν ήταν πια και κανένα μωρό!

Η αδελφή της, η Ντίνα, που είναι μεγάλη, της έδειξε πρώτα τις ώρες τις στρογγυλές:

Όταν ο μικρός δείκτης είναι στο 1 και ο μεγάλος στο 12, η ώρα είναι μία ακριβώς.

Όταν ο μικρός δείκτης είναι στο 2 και ο μεγάλος στο 12, η ώρα είναι δύο ακριβώς.

Όταν ο μικρός δείκτης είναι στο 3 και ο μεγάλος στο 12, η ώρα είναι τρεις ακριβώς - και πάει λέγοντας...

Πολύ εύκολο! Κατάλαβε αμέσως η Μάρω. Φτάνει το μεγάλο να δείχνει δώδεκα και τότε το μικρό μας λέει τι ώρα είναι. Ξέρει, λοιπόν, τώρα να πει πότε είναι πέντε ακριβώς, πότε εφτά, πότε οκτώ και πότε ό,τι άλλο «ακριβώς» τη ρωτήσετε. Και σε λίγο θα μάθει και τα «παρά τέταρτο» και τα «και δέκα» και τα «παρά πέντε» κι όλα εκείνα τα περίεργα πράγματα που λένε κάθε τόσο οι μεγάλοι και κάνουν την ώρα να είναι δύσκολη.

Πετούσε, λοιπόν, από τη χαρά της! Πετούσε, γιατί δεν ήξερε ακόμα, η καημένη, τις λαχτάρεις που την περίμεναν...

Λότη Πέτροβιτς-Ανδριτσοπούλου

Πιστεύεις ότι είναι σημαντικό να ξέρει ένα παιδί στην ηλικία σου την ώρα και γιατί;

Κύκλωσε τα ρολόγια που δείχνουν τις ώρες που αναφέρονται στο κείμενο. Βάλε μόνος σου τους δείκτες στο ρολόι που δεν έχει, ώστε να δουν οι συμμαθητές σου τι ώρα ξυπνάς το πρωί.

Αν θέλεις να διαβάσεις και άλλα λογοτεχνικά βιβλία που έχουν ως βασικό τους θέμα τις ενότητες του Ανθολογίου, σου προτείνουμε κάποιους τίτλους. Μην ξεχνάς πως το καλύτερο είναι να επισκέπτεσαι συχνά βιβλιοθήκες της γειτονιάς σου, βιβλιοπωλεία και γενικά χώρους όπου θα βρεις και θα διαλέξεις ο ίδιος τα βιβλία.

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

Η γη το σπίτι μου, του Μάνου Κοντολέων, εκδ. Εστία, Αθήνα 2000.

Μια φορά κι ένα... φτερό, της Κατερίνας Μουρίκη, εκδ. Αγκυρα, Αθήνα 2003.

Πώς φτιάχτηκε το δάσος, της Γαλάτειας Γρηγοριάδου -Σουρέλη, εκδ. Α.Σ.Ε., Θεσσαλονίκη 1998.

Στην αγκαλιά της θάλασσας, της Έλενας Αρτζανίδου, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003.

Της αυγούλας δροσούλες (ποιήματα), του Αντώνη Λαμπρινίδη, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1997

Το νεφοσυννεφάκι, της Μαρίας Βελετά - Βασιλειάδου, εκδ. Μικρή Μίλητος, Αθήνα 2004.

Το παράξενο περιβόλι, της Χρυσούλας Πετρίδου, εκδ. Αρχιπέλαγος, Αθήνα 1998.

ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑ

Η Λίνα η ποντικήνα και η Τίνα η λιονταρίνα, της Κριστίν Ερβ, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα 2001.

Η συντροφιά της φωτιάς, της Μάνιας Καπλάνογλου, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2001.

Ο σπόρος της ειρήνης, της Ιζαμπέλ Πιν, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, Θεσσαλονίκη 2001.

Στη χώρα των λουλουδιών, της Στέλλας Βλαχοπούλου, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2004.

Τα μαγικά μολύβια από τη Μαγιόρκα, της Κ. Μουρίκη, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα 1998.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

Αύριο είναι Κυριακή (με κασέτα), της Γαλάτειας Γρηγοριάδου - Σουρέλη, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1992.

Για όλα φταίει ο κουραμπιές, της Τασούλας Τσιλιμένη, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2000.

Η Βίβλος για παιδιά, της Ζωής Κανάβα, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2001.

Ιστορίες από τη Βίβλο, του Ματθαίου Μουντέ, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1998.

«Ο κούνελος λέει τα κάλαντα», της Αντιγόνης Μεταξά (Θείας Λένας), από το βιβλίο Άκουσέ με Μαρία μου, εκδ. Ατλαντίς, Αθήνα χ.χ.

«Ο Χριστός γεννιέται» (ποίημα), της Καίτης Σταθούδη, από τη συλλογή Η μελωδία της αγάπης, εκδ. Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1996.

Οι κόκκινες κάλτσες, του Μάνου Κοντολέων, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2003.

Πάσχα Ελληνικό, της Αγγελικής Μαστρομιχελάκη, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1999.

Τα γιορτινά μας, της Ντίνας Χατζηνικολάου, εκδ. Αστήρ, Αθήνα 1983.

Τα Χριστούγεννα του τεμπέλη, του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, εκδ. Παπαδόπουλος, Αθήνα 1998.

Το πάτερ ημών για παιδιά, του Λόις Ροκ, εκδ. Μίνωας, Αθήνα 1995.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

«25 Μαρτίου» (ποίημα), του Β. Χαρωνίτη, από το βιβλίο Τιτιβίσματα, εκδ. Δίπτυχο, Αθήνα 1975.

Βασίλειος Διγενής Ακρίτας, της Ελένης και του Δημήτρη Καλοκύρη, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1983.

«Η Ελλάδα» (ποίημα), της Μαρίας Γουμενοπούλου, από το βιβλίο Άστρα, βότσαλα και νότες, εκδ. Ηράκλειτος, Αθήνα 1985.

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

12+1 παραμύθια από τη Θεσσαλία, της Μαρούλας Κλιάφα (συλλογή), εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1977.

Από τη λαϊκή μας παράδοση: 8. Παροιμίες - Ευχές - Σοφά λόγια, του Β. Δ. Αναγνωστόπουλου (επιλογή), εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1995.

Ελληνική Μυθολογία, απόδοση Μενέλαος Στεφανίδης, εκδ. Σίγμα, Αθήνα 1999.

Η γκρινιάρρα κατσίκια, του Αλέξη Τολστόι, σε απόδοση του Γιάννη Ρίτσου, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1984

Λαϊκά Παραμύθια για μικρά παιδιά, του Β. Δ. Αναγνωστόπουλου, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1999.

Λαϊκοί Θρύλοι και παραδόσεις για παιδιά, του Β. Δ. Αναγνωστόπουλου, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1992.

Μύθοι του Αισώπου, της Ελένης Βαλαβάνη, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1985.

Ο γάμος του Καραγκιόζη, του Ευγένιου Σπαθάρη, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1997-

Ο Πλάτωνας, ο Σωκράτης και οι Ολυμπιακοί αγώνες των ζώων, της Όλγας Ιωαννίδου, εκδ. Λιβάνης, Αθήνα 2002.

Οι καρυάτιδες μετράνε τα αστέρια, της Ελένης Χατζούδη-Τούντα, εκδ. Αγκυρα, Αθήνα 2003.

Οι περιπέτειες της αρχαίας μαγισσούλας Μήστρας, της Σμαράγδας Μανταδάκη, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2003.

Ομήρου Οδύσσεια, απόδοση Κώστας Πούλος, εκδ. Παπαδόπουλος, Αθήνα 2003.

Ώρα καλικάντζαρων, του Μ. Αυτζή, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ

Σεληνάνθρωποι στη γη, της Γιολάντας Πατεράκη, εκδ. Μουστάκα, Αθήνα χ.χ.

«Το κομπιουτεράκι μου» (ποίημα), του Δ., Μανθόπουλου, από το βιβλίο Σαράντα χαμόγελα, εκδ. Ευρωεκδοτική, Αθήνα χ.χ..

«Το ρολόι» (ποίημα), του Χάρη Σακελλαρίου, από το βιβλίο Παιδική ποίηση, εκδ. Καψάσκη, Αθήνα 1994.

Βιβλιογραφικές / μουσικές πληροφορίες – εικόνες

Εικόνες

Φωτογραφίες

Μουσική

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

Το γιασεμί, η ροδιά και η χαρουπιά, Λαϊκά Παραμύθια και Παραμυθάδες από τη Μικρά Ασία ι. Αλικαρνασσός: Το καλό και το κακό κορίτσι, ΙΜΕ, Αθήνα 2002.

Μαρίκα Φιλολία, λαϊκή παραμυθού. Δημοτικό Σχολείο Αντιπάρου, Παραμύθια από την Αντίπαρο.

Τα παιχνίδια του αγέρα, Ν. Χατζηνικολάου, Καλημέρα, Καληνύχτα, Δίπτυχο, Αθήνα χ.χ.

Α. Φασιανός, Φουρφουράκι, (πολλαπλό), ανοξείδωτο και ξύλο.

«Presto» (Καλοκαίρι), Α. Vivaldi, Κονσέρτο σε ΦΑ μείζονα (Τέσσερις Εποχές), προτεινόμενο CD, Α. Vivaldi, στη σειρά Η Μεγάλη Μουσική Βήμα προς Βήμα, ό.π.

Το τρομαγμένο χελιδονάκι, Γ. Ταρσούλη, Ένα βιβλίο για τα μικρά μας, Ατλαντίς, Αθήνα χ.χ.

Τοιχογραφία της Άνοιξης ή των Κρίνων (λεπτ.) [Χελιδόνια], π. 1650 π. Χ., Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Το φεγγαράκι, Γ. Βιζυηνός, Η Διάπλασις των Παίδων, τ. 48 - 49, 1895.

Κ. Παπανικολάου, Νυχτερινό τοπίο, λάδι σε μουσαμά, 150 χ 190 εκ., 1997, Μουσείο Φρουσίρα, Αθήνα.

α. «Eine Kleine Nachtmusik», Wolfgang Amadeus Mozart, προτεινόμενο CD, Berliner Philharmoniker, Bohm Karl, UNIVERSAL 1997

β. «Χάρτινο το φεγγαράκι», Μ. Χατζηδάκης, στο CD (διπλό), 30 Νυχτερινά, EMI 2004.

Ο σπουργίτης και το ουράνιο τόξο, Μ. Κοντολέων, Ένα συρτάρι γεμάτο όνειρα, Άγκυρα, Αθήνα 1988.

 Κ. Μαλέας, Λαύριο, π. 1918 - 1920, λάδι σε χαρτόνι, 51 X 90 εκ., Εθν. Πιν.

[Τα τζιτζίκια στήσανε χορό] (απόσπασμα), Γ. Ρίτσος, στο Τα παιχνίδια τ' ουρανού και του νερού, Κέδρος, Αθήνα 1980.

Οι πεταλουδίτσες, Ε. Παλαιολόγου-Πετρώνδα, Ανοιξιάτικα, Αργώ, Αθήνα 1977

ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑ

 Ν. Γύζης, Η Χαρά (λεπτομέρεια), ελαιογραφία σε μουσαμά, 156 X 104 εκ., ιδιωτική συλλογή. (μότο) «Όλα στη γη θέλουν αγάπη», Α. Εμπειρικός, στο «Με λογισμό και μ όνειρο» με στίχο και με χρώμα ..., ό.π.

Η ευγνωμοσύνη του μικρού μυρμηγκιού, Αίσωπος, Αισώπου Μύθοι, αποδ.- επιμ. Ζ. Βαλάση, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997

Ο μικρός κάστορας και η ηχώ (απόσπασμα), Α. MacDonald, μετάφρ. Ρ. Ρώσση - Ζάϊρη, Ρώσσης, Αθήνα 1990.

Όταν κάνουνε πόλεμο, Γ. Μαρίνος, Τα ποιήματα του κλόουν, Καστανιώτης, Αθήνα 1983.

Δώσε την αγάπη (απόσπασμα), Α. Βαρελλά, Πατάκης, Αθήνα 2004.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

Παναγία Ελεούσα ή Γαλακτοτροφούσα, τέλος 12ου αι., αυγοτέμπερα σε προετοιμασμένο ξύλο, 114 X 70 εκ., Βυζαντινό Μουσείο, Αθήνα. (μότο) «Εσπερινός», Γ. Δροσίνης, Γαλήνη, Αθήνα 1902.

Προσευχή, Θ. Χορτιάτη, Κούνια Μπέλα, Κέδρος, Αθήνα 1979

Χριστουγεννιάτικο δέντρο, Ρ. Καρθαίου, Ο αγέρας παίζει φλογέρα, Αθήνα 1977.

«Δεντράκι μου περήφανο», στο CD Χριστούγεννα.

16 Τραγούδια από όλο τον κόσμο, LYRA 1994
«Το χριστουγεννιάτικο δέντρο» και «Το έλατο που έγινε χριστουγεννιάτικο δέντρο», στο CD Χριστούγεννα Νο 1. Ουράνιο τόξο, FM 1999

Ο Αϊ - Βασίλης θα βρει το δρόμο του (απόσπασμα), Κ. Αναγνώστου, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.

Κάλαντα Πρωτοχρονιάς από τη Σωζόπολη, Β. Βαφειάδου, «'Ηθη και έθιμα Σωζοπόλεως», Λαογραφία, ΚΘ', 1974

Σ. Καρδαμάκης, στο Ο Αϊ-Βασίλης και η Βασιλόπιτα, Α. Μαρίνη, Ακρίτας, Αθήνα 1998.

Ήρθε η πασχαλιά, Χ. Σακελλαρίου, Παιδική ποίηση, Καψάσκης, Αθήνα 1994.

 Χ. Γαρουφαλής, Τα πασχαλινά αυγά, 2001, λάδι σε μουσαμά, 52 X 71 εκ., Συλλογή Τράπεζας Αττικής.

Το λαγουδάκι της Λαμπρής, Α. Μεταξά (Θεία Λένα), Εφημεριδούλα της θείας Λένας, τ. 34, 1955.

 Ε. Ηλιοπούλου, Ζαχαροπλαστείο, λάδι σε πανί, 120 X 185 εκ., 1999.

Ο Χριστός και τα πουλιά, Β. Δ. Αναγνωστόπουλος, Λαϊκοί θρύλοι και παραδόσεις για παιδιά, Καστανιώτης, Αθήνα 2002.

 Sergei Prokofiev, Ο Πέτρος και ο Λύκος, στο CD, Το καρναβάλι των ζώων του Camille Saint Saens και Ο Πέτρος και ο Λύκος του Sergei Prokofiev, ARTION 2003.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

 Θ. Χατζημιχαήλ, Ο ήρωας Μάρκος Μπότσαρης μαχόμενος, 1933, υδατογραφία, 124 X 84 εκ., Συλλογή Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος.

(μότο) «Πατρίδα», Σ. Παυλέας, Θαλασσινή Φήμη. **Ασπρογάλανο πανί, Γ. Σουρέλη, Ο αγέρας παίζει φλογέρα, Τήνος, Αθήνα 1977.**

 Παύλος (σχεδίαση), Μ. Βαρδοπούλου (προσαρμογή), γραμματόσημο, σειρά: **Ολυμπιακοί Αγώνες, Αθήνα 2004, «Μοντέρνα**

Τέχνη και Ολυμπιακοί Αγώνες» (No 7/2004), 23/7/2004, κλάση 2.00 ευρώ, ΕΛ.ΤΑ. – Β. Κωνσταντινέα, γραμματόσημο, σειρά: Ευρωπαϊκή Ενοποίηση – Κοινή Ευρωπαϊκή Αγορά (No 7/1992), 12/10/1992, κλάση 90 δραχ., ΕΛ.ΤΑ. – Μ. Βαρδοπούλου (σχεδίαση), γραμματόσημο, σειρά: Επέτειοι – Γεγονότα (No 3/1995), 21/6/1995, κλάση 100 δραχ., ΕΛ.ΤΑ.

Η γιορτή του «Όχι», Κ. Καλαπανίδας, Μ' αλογάκι φτερωτό, χ.χ.

Κ. Γραμματόπουλος, Έλα να τα πάρης, 1941, έγχρωμη λιθογραφημένη αφίσα, 100 X 70 εκ., Συλλογή Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας Ελλάδος - Β. Κατράκη, Για τους στρατιώτες, 1941, έγχρωμη λιθογραφημένη αφίσα, 100 X 70 εκ., Συλλογή Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας Ελλάδος.

Τα ελληνάκια (απόσπασμα), Ε. Φακίνου, Κέδρος, Αθήνα 1980.

Μπατανία (κεντητό σκέπασμα κρεβατιού) από την Κρήτη, Λαϊκά όργανα: νταούλι, λαγούτο, φλογέρες, Ανωγειανάκης Φ., Ελληνικά Λαϊκά Μουσικά Όργανα, Μέλισσα, Αθήνα 1991.

Δ. Σαμίου, Τραγούδια και σκοποί από διάφορες περιοχές της Ελλάδας, CD, N 4,

UNIVERSAL 1996 – Χ. Αηδονίδης, Τραγούδια της Θράκης και της Μακεδονίας, CD, ALPHA 1998.

Ο αγωνιστής με την πένα, Α. Βαρελλά, Αναγνωστικό Γ΄ Δη-μοτικού, Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 1981.

Αλεξάντρ - Μαρί Κολέν, Το Ελληνόπουλο, λάδι σε μουσαμά, 44 X 38 εκ., Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα.

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Π. Ρέγκος, Σκυριανό πανηγύρι, 1938, λάδι, 85 x 100 εκ., Δημοτική Πινακοθήκη Θεσσαλονίκης.

(μότο) Μ. Δέδε, Γιορτές, έθιμα και τα τραγούδια τους, Φιλιππούτης, Αθήνα 1987.

Ο Μέγας Αλέξανδρος και το Καταραμένο φίδι (απόσπασμα), Ε. Σπαθάρης, Ακρίτας, Αθήνα 1997.

Καραγκιόζης, φιγούρα Θεάτρου Σκιών, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Αθήνα - Γ. Χαρίδημος, Μπάρμπα Γιώργος, φιγούρα Θεάτρου Σκιών, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Αθήνα - Β. Κορφιάτης, Μ. Αλέξανδρος, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Αθήνα.

Παροιμίες - γλωσσοδέτες, α. Λαϊκά παραμύθια και παραμυθά-δες της Λέρου, Δημ. Σχολείο Αγίας Μαρίνας Λέρου, Λέρος 2004 - β. Γ. Δ. Καψάλης, Οι παροιμίες του Θεσπρωτού λόγιου Κώστα Αθ. Μιχαηλίδη, Gutenberg, Αθήνα 1998 - γ. Μ. Γ.

Μερακλής, Παροιμίες ελληνικές και των άλλων βαλκανικών λαών, Πατάκης, Αθήνα 1995 δ. Ν. Γ. Πολίτης, Μελέται περί του Βίου και της γλώσσης του ελληνικού λαού. Παροιμιαί, τόμ. α΄, Αθήνα 1899, - ε. Γ. Παπαδόπουλος, «Γλωσσική ύλη της νήσου Νισύρου», Ζωγράφειος Αγών, ό.π. - στ. Γλωσσοδέτες, Μαντέματα, επιλογή Β. Δ. Αναγνωστόπουλος, ό.π.

[Οι τηγανίτες του Τραγοπόδη], Π. Τσιμικάλη, Οι μυλωνάδες και η νυφίτσα, Κέδρος, Αθήνα 1984.

Χελιδόνισμα, Α. Κυριακίδου - Νέστορος, Οι 12 μήνες. Τα Λαογραφικά, Μαλλιάρης - Παιδεία, Θεσσαλονίκη χ.χ.

«Χελιδόνισμα» από την Αγριανή Σερρών, φωτ. Γ. Αικατερινίδης, 1967, στο Γ. Ν.

Αικατερινίδης, «Το παιδί σε εθιμικούς αγερμούς και ευχετηριακά δρώμενα», Λαϊκή παράδοση και Παιδί, επιμ. Β. Δ.

Αναγνωστόπουλος, Καστανιώτης, Αθήνα 1999 - «Χελιδόνα» Β.Δ. Αναγνωστόπουλος, Το τραγούδι της «Χελιδόνας», στο Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού, 1, Ελληνικά Γράμματα, 1995

Δ. Σαμίου, Η Περπερούνα και άλλα τραγούδια του λαού μας για παιδιά, CD ZODIAC 1998.

Τα δύο αδέρφια, Riquemal M., Lagautriere P. Les Philo-fables, Albin Michel, Paris 2003, μετάφρ. Μ. Καπλάνογλου.

Φ. Ζανέτης, [Λίχνισμα], Δημοτικό Σχολείο Πλάκας Τριοβάσαλων Μήλου, Από το σιτάρι στο ψωμί, επιμ. Διαγιέλλη Α., Τσιριγωτάκης Α., Μήλος 2001 Nelly,s «Γυναίκα με χειρόμυλο στα Ανώγεια Κρήτης στη δεκ. 1930-40» φωτογρ. αρχείο Μουσείου Μπενάκη - Φ. Ζανέτης, [αλώνισμα], ό.π. -Τ. Τλούπας, [θερισμός], Παραδοσιακές καλλιέργειες, Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 1978 - [ζύμωμα] Ν.Μ. Ψιλάκη, Το ψωμί των Ελλήνων και τα γλυκίσματα της λαϊκής μας παράδοσης, Καρμάνωρ, Ηράκλειο 2001.

Θεόφιλος Χατζημιχαήλ, Μέγα αρτοποιείον Γεωργίου Παναγιώτου Κοντουφούρναρη. Εκ Θεσσαλίας της Πρωτευούσης Λαρίσης, 1933, Μουσείο έργων του Θεόφιλου, Βαρειά Μυτιλήνης. Αινίγματα, α. Μ. Αλ. Αλεξιάδης, «Λαϊκό αίνιγμα και παιδί. Παιδαγωγική διάσταση της σχέσης», στο Λαϊκή Παράδοση και Παιδί, επιμ. Β. Δ. Αναγνωστόπουλος, Καστανιώτης, Αθήνα 1999 - β. Χ. Χατζητάκη - Καψωμένου, Θησαυρός Νεοελληνικών Αινιγμάτων, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2001 - γ. Χ. Χατζητάκη - Καψωμένου, ό.π. - δ. Χ. Χατζητάκη Καψωμένου, ό.π.- ε. Πρόβλημα: Ν. Γ. Πολίτης, Αινίγματα και

λογοπαίγνια, Ο εν Κωνσταντινοπόλει Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος, τομ. η΄.

Κ. Γραμματόπουλος εικονογράφηση στο
Ι. Κ. Γιαννέλης – Γ. Σακ- κάς, Αλφαβητάριο,
Ο.Ε.Δ.Β., χ.χ.

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ

Σ. Ζαραμπούκα, εικονογράφηση στο βιβλίο
της, Αστρογάτος, Πατάκης, Αθήνα 1994.

(μότο) «Ο υπολογιστής μου», Θ. Χορτιάτη, από
ανέκδοτη συλλογή.

Κύριε Ντεσιμπέλ..., Δ. Μανθόπουλος, Τα βούκινα
της σιωπής, Αθήνα 1991.

Τυπικά παραδείγματα έντασης ήχων σε ντεσιμπέλ,
Σχολική Εγκυκλοπαίδεια. Πατάκη
Oxford, Πατάκης, Αθήνα 2001, τόμος 6, λήμμα:
ήχος.

**Η ηλεκτρική σκούπα και η λαχτάρα των δύο
φίλων,** Φ. Χατζηχάννα, Οι περιπέτειες του
Καρυδάκη και της Ζαχαρούλας, Ψυχογιός, Αθήνα
1995-

Ο υπολογιστής μου, Θ. Χορτιάτη, από ανέκδοτη
συλλογή.

Ο Σαλίγκαρος βγαίνει αμαξάδα (απόσπασμα),
Ζωή Κανάβα, Γεμεντζόπουλος, Αθήνα χ.χ.

Δ. Μυταράς, Το ατύχημα (2), ακρυλικό, 220 X
190 εκ., 1987.

**Το ρολόι της Μάρως, Λ. Πέτροβιτς-
Ανδρουτσοπούλου, Στη γειτονιά του ήλιου,
Καστανιώτης, Αθήνα 1990**

Λύσεις και απαντήσεις

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

**Το γιασεμί, η ροδιά και η χαρουπιά. Η
Σταχτοπούτα.**

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

Ο Χριστός και τα πουλιά. Χελιδόνι

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

**Τα δύο αδέρφια. Θερισμός, αλώνισμα, λίχνισμα,
άλεσμα, ζύμωμα, ψήσιμο.**

**Αινίγματα. Μέλισσα και μέλι, το καρπούζι, π
θάλασσα, το κουτάλι στο στόμα.**

**Πρόβλημα: Τα πρόσωπα του προβλήματος είναι
δύο ο παπα-Γιάννης και η παπαδιά Μαρία, που
έφαγαν από τρία αυγά ο καθένας.**

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ

**Ο υπολογιστής μου. Τα «εικονίδια» σημαίνουν:
κλείσιμο του ενεργού παραθύρου, μενού έναρξη,
απ' το οποίο οδηγούμαστε συνήθως στο κλείσιμο
του υπολογιστή, μεταφορά ένα βήμα πίσω.**

Περιεχόμενα 2ου τόμου

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

Το γιασεμί, η ροδιά και η χαρουπιά (λαϊκό παραμύθι)	5
Ντίνα Χατζηνικολάου, Τα παιχνίδια του αγέρα (ποίηση)	13
Γεωργία Ταρσούλη, Το τρομαγμένο χελιδονάκι	16
Γιώργος Βιζυηνός, Το φεγγαράκι(ποίηση)	21
Μάνος Κοντολέων, Ο σπουργίτης και το ουράνιο τόξο	24
Γιάννης Ρίτσος, [Τα τζιτζίκια στήσανε χορό] (ποίηση).	28
Ε. Παλαιολόγου-Πετρώνδα, Οι πεταλουδίτσες.....	29

ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑ

32

Αίσωπος, Η ευγνωμοσύνη του μικρού μυρμηγκιού	33
Άμυ Μακ Ντόναλντ, Ο μικρός κάστορας και η ηχώ	35
Γιώργος Μαρίνος, Όταν κάνουμε πόλεμο (ποίηση)	41
Αγγελική Βαρελά, Δώσε την αγάπη	43

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

47

Θέτη Χορτιάτη, Προσευχή (ποίημα)	48
Ρένα Καρθαίου, Χριστουγεννιάτικο δέντρο (ποίημα)	49
Κατερίνα Αναγνώστου, Ο Αϊ-Βασίλης θα βρει το δρόμο του	52
Κάλαντα Πρωτοχρονιάς.....	55
Χάρης Σακελλαρίου, Ήρθε η πασχαλιά (ποίημα)	57
Αντιγόνη Μεταξά (Θεία Λένα), Το λαγουδάκι της Λαμπρής.....	58
Ο Χριστός και τα πουλιά (λαϊκός θρύλος)	61

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

64

Γαλάτεια Σουρέλη, Ασπρογάλανο πανί.....	65
Κώστας Καλαπτανίδας, Η γιορτή του ΟΧΙ (ποίημα).....	69
Ευγενία Φακίνου, Τα ελληνάκια	71
Αγγελική Βαρελλά, Ο αγωνιστής με την πένα	76

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

80

Ευγένιος Σπαθάρης, Ο Μέγας Αλέξανδρος και το Καταραμένο φίδι.....	81
Παροιμίες – Γλωσσοδέτες	85
Πιπίνα Τσιμικάλη, [Οι τηγανίτες του Τραγοπόδη]	88
Χελιδόνισμα (λαϊκό)	94
Τα δύο αδέρφια (παραμύθι από τη Μέση Ανατολή).....	96
Αινίγματα.....	99

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ

102

Δημήτρης Μανθόπουλος, Κύριε Ντεσιμπέλ ...(ποίημα)	103
Φιλίσα Χατζηχάννα, Η ηλεκτρική σκούπα και η λαχτάρα των δύο φίλων.....	108
Θέτη Χορτιάτη, Ο υπολογιστής μου (ποίημα).....	111
Ζωή Κανάβα, Ο Σαλίγκαρος βγαίνει Αμαξάδα	114
Λότη Πέτροβιτς –Ανδρουτσοπούλου, Το ρολόι της Μάρως.....	116

Μικρή Βιβλιοθήκη	119
Βιβλιογραφικές / μουσικές πληροφορίες – εικόνες.....	123
Λύσεις και απαντήσεις	133

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ -ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

